

W

nowej roli

Miesięcznik
Rolniczy

ISSN 2300-4487
Nr 10 (90) październik 2018

XX-lecie IRWŁ

- samorząd rolniczy uhonorowany

str. 8-9

Plonowanie pszenicy ozimej

- w doświadczeniach PDO

str. 10-11

Bingo!

- polskie superowoce właśnie dojrzewają

str. 13

Spis treści

Aktualności

Lew Kutnowski

.....str. 4

Wnioski o dopłaty

.....str. 4

Zmieniamy Łódzkie

.....str. 5

Działania izby rolniczej

.....str. 6

Prawnik radzi

Umowa dzierżawy

.....str. 7

Temat numeru

Uchwalenie samorządu rolniczego

.....str. 8-9

Dobre praktyki w rolnictwie

Plonowanie pszenicy

.....str. 10-11

Plusy i minusy poplonów

.....str. 12

Bingo!

.....str. 13

Ubezpieczajmy się u siebie

Ubezpieczenia upraw rolnych

.....str. 14

Informacje z rynku „Zjazdowa”

Dynia – królowa jesieni

.....str. 15

Smaki i pasje z regionu

Zdrowy cukier?

.....str. 16

Miesięcznik Rolniczy

Redakcja:

Materiały do gazety

Sylvia Skulimowska – 604 627 197

sylvia.skulimowska@izbarolnicza.lodz.pl

Reklama

Piotr Kociołek – 692 467 000

piotr.kociolek@wp.pl

Zdjęcie na okładce: SGGW w Warszawie

Redakcja i wydawca nie ponoszą odpowiedzialności za treść tekstów i reklam dostarczonych przez instytucje współpracujące. Redakcja nie zwraca niezamówionych tekstów i zastrzega sobie prawo ich skracania, redagowania i umieszczania na stronie www.izbarolnicza.lodz.pl

Nakład: 10 000 egz. ISSN 2300 - 4487

Wydawca: SAM-ROL Sp. z o. o.,
ul. Północna 27/29, 91 – 420 Łódź,
tel. 42 632 70 21

Projekty i druk: www.tagraf.pl

Izba Rolnicza Województwa Łódzkiego

ul. Północna 27/29 91-420 Łódź

tel. 42 632-70-21 fax 42 632-70-31,

www.izbarolnicza.lodz.pl

Izba Rolnicza
Województwa Łódzkiego

Biura Powiatowe	Przewodniczący/ Delegat	Adres biura	Telefon/@
Bełchatów	Janusz Frydrychowski Marcin Śmiałkowski	Urząd Gminy ul. Kościuszki 13 97-400 Bełchatów, pok. 9	511 124 504 bpbełchatow@izbarolnicza.lodz.pl
Brzeziny	Eugeniusz Supera Dorota Kołodziejczyk	UG Brzeziny ul. Sienkiewicza 16 A 95-060 Brzeziny	510 474 851 bpbrzeziny@izbarolnicza.lodz.pl
Kutno	Włodzimierz Jaworski Andrzej Górczyński	Siedziba BGŻ ul. Podrzeczna 18 99-300 Kutno, pok. 117	510 474 825 bpkutno@izbarolnicza.lodz.pl
Łask	Bronisław Węglewski Marek Krawczyk	ul. Narutowicza 17 98-100 Łask	510 474 871 bpłask@izbarolnicza.lodz.pl
Łęczyca	Małgorzata Gabryelczak Dariusz Jarosław Kowalczyk	ul. Przedrynek 2, parter 99-100 Łęczyca	510 474 725 bpłeczyca@izbarolnicza.lodz.pl
Łowicz	Jan Znyk Donata Wrona	ul. Starościńska 1 99-400 Łowicz, pok. 213	510 474 800 bpłowicz@izbarolnicza.lodz.pl
Łódź-Wschód	Jan Woźniak Bogdan Sałata	UG w Andrespolu ul. Rokicińska 126 95-020 Andrespol	510 474 874 bpłodz-wsch@izbarolnicza.lodz.pl
Opoczno	Marian Kacprzak Krzysztof Juszyński	ul. Kowalskiego 2 26-300 Opoczno	510 474 870 bpopoczno@izbarolnicza.lodz.pl
Pabianice	Czesław Dzierżawski Jan Chojecki	ul. Piłsudskiego 34 95-200 Pabianice	510 474 865 bppabianice@izbarolnicza.lodz.pl
Pajęczno	Jacek Kosiński Łukasz Wojtaszczyk	ul. 1 Maja 13/ 15 98-330 Pajęczno, pok. 14	510 474 813 bppajeczno@izbarolnicza.lodz.pl
Piotrków Tryb.	Tomasz Kowalski Bogdan Pietrykowski	Starostwo Powiatowe Al. 3 Maja 33 97-300 Piotrków Tryb.	510 474 861 bpiotrkow@izbarolnicza.lodz.pl
Poddębice	Ewa Bednarek Mariusz Gortat	GS Samopomoc Chłopska ul. Kaliska 3/5 99-200 Poddębice	510 474 725 bppardebice@izbarolnicza.lodz.pl
Radomsko	Andrzej Komala Andrzej Gruszczyński	ul. Kościuszki 6 97-500 Radomsko, pok. 210	510 474 801 bpradomsko@izbarolnicza.lodz.pl
Rawa Maz.	Mariusz Cheba Małgorzata Rosa	ul. Kościuszki 5 96-200 Rawa Maz., pok. 58	510 474 850 bprawa@izbarolnicza.lodz.pl
Sieradz	Jan Kołodziejczyk Jerzy Wróbel	ul. POW 30 98-200 Sieradz	511 124 538 bpsieradz@izbarolnicza.lodz.pl
Skierniewice	Andrzej Kowara Jacek Ossowicz	ul. Konstytucji 3 Maja 6 96-100 Skierniewice	510 474 841 bpskierniewice@izbarolnicza.lodz.pl
Tomaszów Maz.	Dariusz Kowalczyk Ewa Sygitowicz	ul. Św. Antoniego 41 97-200 Tomaszów Maz., pok. 20	510 474 862 bptomaszow@izbarolnicza.lodz.pl
Wieluń	Józef Stępień Krzysztof Wróbel	ul. Palestrancka 5/4 98-300 Wieluń	510 474 804 bpwielun@izbarolnicza.lodz.pl
Wieruszów	Jerzy Karsznia Ryszard Starek	Rynek 1-7 98-400 Wieruszów	602 798 309 bpwieruszow@izbarolnicza.lodz.pl
Zduńska Wola	Zenon Kowalski Krzysztof Nowak	ul. Ceramiczna 10 98-220 Zduńska Wola	510 474 793 bpzdunska.wola@izbarolnicza.lodz.pl
Zgierz	Jerzy Kuzański Adam Michaś	MPGK w Zgierzu ul. Łęczycka 24 95-100 Zgierz	510 474 738 bpzgierz@izbarolnicza.lodz.pl

TOWARZYSTWO
UBEZPIECZEŃ WZAJEMNYCH
T U W

Nazwa Placówki	Adres biura	Telefon
Biuro Regionalne w Łodzi	91-342 Łódź ul. Swojska 4	42/640-68-53, 640-68-54 lodz@tuw.pl
Oddział w Piotrkowie Tryb.	97-300 Piotrków Trybunalski Al. 3 Maja 33	44/649-69-29, 649-69-80 piotrkowtrybunalski@tuw.pl
Oddział w Bełchatowie	97-400 Bełchatów ul. Wojska Polskiego 27 A	44/633-01-03 bełchatow@tuw.pl
Oddział w Skierniewicach	96-100 Skierniewice ul. Senatorska 25	46/832-30-00, 832-36-49 skierniewice@tuw.pl
Oddział w Łowiczu	99-400 Łowicz ul. Przyrynek 16	46/837-00-79 łowicz@tuw.pl
Oddział w Kutnie	99-300 Kutno ul. Zduńska 9	24/254-17-00 kutno@tuw.pl
Oddział w Sieradzu	98-200 Sieradz, ul. Rynek 19	43/822-33-99 fax: 822-38-68 sieradz@tuw.pl
Oddział w Łęczycy	99-100 Łęczyca, ul. Przedrynek 8	24/721-01-61 leczyca@tuw.pl
Oddział w Radomsku	97-500 Radomsko, ul. Piłsudskiego 4	44/683-51-05, 683-21-27 radomsko@tuw.pl

Stawki dopłat do kwalifikowanego materiału siewnego za rok 2018

29 września 2018 roku weszło w życie rozporządzenie dotyczące stawek dopłaty do 1 ha powierzchni gruntów ornych obsianych lub obsadzonych materiałem siewnym kategorii elitarny lub kwalifikowany za rok 2018 wynosi:

1) 102,14 zł - w przypadku zbóż i mieszanek zbożowych lub mieszanek pastewnych sporządzonych z materiału siewnego gatunków lub odmian roślin zbożowych lub strączkowych wymienionych w rozporządzeniu Rady Ministrów

z dnia 13 maja 2013 r. w sprawie wykazu gatunków roślin uprawnych, do których materiału siewnego kategorii elitarny lub kwalifikowany przysługuje dopłata z tytułu zużytego do siewu lub sadzenia materiału siewnego kategorii elitarny lub kwalifikowany (Dz. U. poz. 615);

2) 163,42 zł - w przypadku roślin strączkowych;

3) 510,70 zł - w przypadku ziemniaków.

Źródło: MRiRW

Międzynarodowy Dzień Kobiet Wiejskich

Zgromadzenie Ogólne NZ ustanowiło, że każdego roku 15 października będzie obchodzony jako Międzynarodowy Dzień Kobiet Wiejskich. w rezolucji A/RES/62/136 z 18 grudnia 2007 r., Zgromadzenie Ogólne NZ nakłania państwa członkowskie, by przy współpracy z agendami ONZ i społeczeństwem obywatelskim podjęły działania poprawiające sytuację kobiet zamieszkujących obszary rolnicze. Zaleca włączenie tej problematyki do krajowych, regionalnych i globalnych strategii rozwoju.

Podjęte działania powinny być ukierunkowane na tworzenie możliwości mających na celu poprawę sytuacji kobiet wiejskich, podnoszenie ich statusu, wspieranie całkowitego i równego uczestnictwa kobiet wiejskich w podejmowaniu decyzji na wszystkich szczeblach oraz włączanie kwestii kobiet do programów polityki rozwojowej. Działania powinny również uwzględniać potrzeby zdrowotne kobiet, zapewniać dostęp starszym kobietom do podstawowych usług socjalnych i medycznych, dostęp do mienia i możliwość zaciągania pożyczek bankowych. Również tematyka zwiększenia zatrudnienia kobiet wiejskich

powinna być uwzględniona we wszystkich międzynarodowych i krajowych strategiach, a także w tych odnoszących się do ograniczania ubóstwa.

Przy Izbie Rolniczej Województwa Łódzkiego działa Rada ds. Kobiet Wiejskich i Ich Rodzin. Działalność Rady skupia się m.in. na: integracji i reintegracji zawodowej i społecznej kobiet wiejskich i ich rodzin, ochronie i promocji zdrowia wśród kobiet wiejskich i ich rodzin, działaniu na rzecz poprawy warunków życia i pracy kobiet wiejskich, rozwoju przedsiębiorczości kobiet wiejskich, działalności na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn, działalności na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami. Ostatnio członkinie Rady miały okazję dyskutować na X Ogólnopolskim Kongresie Kobiet w Łodzi.

Wszystkim Paniom zamieszkującym obszary wiejskie, z okazji Międzynarodowego Dnia Kobiet Wiejskich Izba Rolnicza Województwa Łódzkiego życzy dużo satysfakcji z działalności dla wiejskich społeczności oraz dużo zdrowia i wielu radosnych chwil w życiu prywatnym.

Sylvia Skulimowska

Pomoc dla sadowników

Na posiedzeniu Sejmowej Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi w dniu 4 października 2018 r. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Jan Krzysztof Ardanowski poinformował, że od poniedziałku 8 października 2018 r. firma Eskimos S.A. wraz z firmami współpracującymi rozpocznie skup jabłek po cenie 25 groszy za kilogram. Skup planowany jest na terenie całego kraju, ze szczególnym uwzględnieniem największych rejonów produkcji owoców. Szczegółowy wykaz miejsc skupu

Skup jabłek na terenie województwa łódzkiego

Max Friut	łódzkie	Skierniewice
MAGROL	łódzkie	Poddębicki
DORAN Sp.J	łódzkie	Brzeziński
PHU MAGRO	łódzkie	Rawski
RYL-POL	łódzkie	Rawski
Keral	łódzkie	Rawski
Elita Grupa Producentów Sp.z.o.o.	łódzkie	Zgierski /Brzeziński

poniżej. Owoce zostaną przetworzone na koncentraty i sprzedane na eksport. Planowany jest skup pół miliona ton jabłek. Na posiedzeniu poinformowano również, że Lubelski Rynek Hurtowy ELIZÓWKA zamierza podjąć skup jabłek na tych samych zasadach na terenie województwa lubelskiego.

Źródło: KRIR

Szanowni Państwo,

29 września 2018 roku z okazji Jubileuszu XX-lecia Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego uhonorowanych przez KRIR i MRiRW zostało 91 przedstawicieli samorządu rolniczego, pracujących na rzecz wsi i rolnictwa. Gratuluję wszystkim wyróżnionym, a Państwa zachęcam do lektury artykułu o Jubileuszu IRWŁ. Dziękuję również wszystkim instytucjom rolniczym i okołorolniczym za jubileuszowe życzenia i 20 lat tak dobrej współpracy. Nie ukrywam, że liczę na kolejne wspólne projekty dla rolnictwa województwa łódzkiego. IRWŁ kontynuując te działania, przy współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Łódzkiego-Departamentem Funduszu Rozwoju Obszarów Wiejskich Wydziału Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich i Panią Dyrektorką Marią Kaczorowską - której bardzo dziękuję, aktualnie realizuje „Szkolenia dla liderów wiejskich”. Zapowiedzi innych projektów IRWŁ znajdziecie Państwo na naszej stronie internetowej: www.izbarolnicza.lodz.pl

W tym numerze miesięcznika zachęcam do lektury artykułów, które przygotowały instytucje współpracujące z IRWŁ już od 20 lat. Na 10 i 11 stronie artykuł COBORU Stacji Doświadczalnej Oceny Odmian w Sulejowie na temat plonowania pszenicy ozimej, na stronie 14 artykuł Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych „TUW” o ubezpieczeniach upraw rolnych oraz na stronie 15 artykuł Rynku Hurtowego „Zjazdowa” S. A. o zaletach dyni. Izba Rolnicza Województwa Łódzkiego i rolnicy z naszego województwa zawsze mogą liczyć na ich cenne rady i wsparcie. Zachęcam również Państwa do lektury artykułu na temat polskiego kiwi, odmiany wyhodowanej przez Pana Profesora Piotra Latochę z SGGW. Rośliny te są mrozoodporne, dobrze znoszą polskie warunki klimatyczno-glebowe, a ich uprawa nie wymaga ochrony chemicznej. Może warto zainteresować się nimi bliżej?

Bronisław Naglewski

Prezes Izby Rolniczej
Województwa Łódzkiego

III edycja Lwa Kutnowskiego

w kategorii **ROLNIK:** **Ewa, Bartłomiej, Marcel i Adam Ważyńscy - SZKÓŁKA ROŚLIN OZDOBNYCH WAŻYŃSCY z gminy Żychlin i gminy Bedlno**
w kategorii **FIRMA: BURY – MASZYNY ROLNICZE Wojciech Bury z gminy Kutno**
wyróżnienia otrzymali :

Skład Kapituły III edycji Konkursu LEW KUTNOWSKI :
1. Przewodniczący Kapituły - Zdzisław Trawczyński, Wicestarosta
2. Członek Kapituły - Zdzisław Góreczny, Członek Zarządu Powiatu Kutnowskiego
3. Członek Kapituły - Marek Jankowski, Przewodniczący Rady Powiatu w Kutnie
4. Członek Kapituły - Włodzimierz Jaworski, Przewodniczący Rady Powiatowej Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego w Kutnie
5. Członek Kapituły - Bożena Jóźwiak, Kierownik Rejonu Zespołu Doradców Kutno ŁODR w Bratoszowicach
6. Członek Kapituły - Jacek Boczkaja, Zastępca Prezydenta Miasta Kutno

20 września 2018 roku w Kutnowski Dom Kultury odbyła się Gala III Powiatowego Konkursu Lew Kutnowski. Lew Kutnowski to konkurs, którego głównym celem jest podniesienie rangi i wyróżnienie rolniczego charakteru powiatu kutnowskiego. Ta inicjatywa Starostwa Powiatowego w Kutnie i Dyrektora Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Ochrony Środowiska - Justyny Jasińskiej daje możliwość uhonorowania nowoczesnego rolnictwa i tych osób, które dzięki pomysłowości i wytrwałości w dążeniu do celu rozwijają swoje gospodarstwa i firmy, dbają o środowisko, kreują przy tym pozytywny wizerunek wsi i podnoszą jakość rolnictwa w powiecie kutnowskim. Dlatego też celem konkursu jest promocja rozwoju gospodarstw rolnych i firm z terenu powiatu, osiągnięć zawodowych i społecznych rolników oraz przedstawicieli firm, przedsięwzięć innowacyjnych i ekoinnowacji służących ochronie środowiska, opartych na wykorzystaniu lokalnego potencjału.

Członkowie Kapituły w oparciu o karty zgłoszenia i przeprowadzoną wizytację dokonali indywidualnej oceny Kandydatów wpisując w karcie oceny punkty wg. kryteriów zawartych w Regulaminie Konkursu.

Zwycięzcami III Powiatowego Konkursu LEW KUTNOWSKI zostali:

w kategorii **ROLNIK:** Grzegorz i Kamil Kucharscy z gminy Bedlno w kategorii **FIRMA:** Kutnowska Hodowla Buraka Cukrowego Sp. z o.o. Zakład Nasienny w Kutnie

Specjalnym pucharem Prezesa Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego Bronisława Węglewskiego uhonorowani zostali Ewa, Bartłomiej, Marcel i Adam Ważyńscy - SZKÓŁKA ROŚLIN OZDOBNYCH WAŻYŃSCY z gminy Żychlin i gminy Bedlno. Puchar wręczył Jerzy Kuzański - Dyrektor IRWŁ oraz Włodzimierz Jaworski - Przewodniczący Rady Powiatowej Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego w Kutnie. Uroczystość uświetnił koncert zespołu Tekla Klebetnica.

Wyróżnieni zostali:
w kategorii **ROLNIK:** Grzegorz i Kamil Kucharscy z gminy Bedlno w kategorii **FIRMA:** Kutnowska Hodowla Buraka Cukrowego Sp. z o.o. Zakład Nasienny w Kutnie

7. Członek Kapituły - Jacek Korczak, Prezes Zarządu P.H. Agroma S.A. w Poznaniu Centrum Techniki Rolniczej
8. Członek Kapituły - Zbigniew Filipiak, Sekretarz Gminy Łanięta
9. Członek Kapituły - Justyna Jasińska, Dyrektor Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Ochrony Środowiska
10. Członek Kapituły - Mariola Grodnicka, Prezes Agencji Rozwoju Regionu Kutnowskiego

Sylvia Skulimowska

Bioasekuracja - MRiRW nie planuje kolejnego naboru wniosków

W związku z wnioskiem samorządu rolniczego o wydłużenie terminu składania wniosków o refundację kosztów ponoszonych na bioasekurację, resort rolnictwa poinformował, że podwyższony poziom wymagań weterynaryjnych dla wszystkich gospodarstw, również na terenie nieobjętym restrykcjami związanymi z afrykańskim pomorem świń w celu ograniczenia rozprzestrzeniania się tej choroby, został wprowadzony w lutym bieżącego roku.

Natomiast przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 lipca 2018 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U. poz. 1428) wprowadzono możliwość ubiegania się wszystkim producentom świń o refundację w 2018 r. 75% i 50% w kolejnych latach, poniesionych kosztów zakupu mat dezynfekcyjnych, sprzętu niezbędnego do wykonania zabiegów dezynfekcyjnych, dezynsekcyjnych lub deratyzacyjnych oraz niezbędnych produktów lub środków do przeprowadzenia tych zabiegów, odzieży ochronnej i obuwia ochronnego oraz wydatków poniesionych na zabezpieczenie budynków, w których są utrzymywane świnię, przed dostępem zwierząt domowych.

Podkreślono, że wnioski o taką pomoc mogły być składane od 27.08.2018 r. do 14.09.2018 r., powyższy termin został ogłoszony 14 dni przed jego rozpoczęciem oraz poinformowano, że obecnie nie jest planowane ponowne ogłoszenie naboru o powyższą pomoc.

Jednocześnie przekazano, że rolnicy, prowadzący produkcję świń na poziomie co najmniej 50 sztuk, będą mogli ubiegać się o przyznanie pomocy na inwestycje, które zabezpieczą gospodarstwo przed przeniesieniem wirusa ASF w ramach poddziałania 5.1. „Wsparcie inwestycji w środki zapobiegawcze, których celem jest ograniczenie skutków prawdopodobnych klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020.

Zgodnie z Harmonogramem planowanych do 30.06.2019 r. naborów wniosków w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 w październiku br. planowany jest nabór wniosków o przyznanie pomocy.

Pomoc obejmuje: wykonanie ogrodzenia chlewni wraz z terenem koniecznym do realizacji obsługi świń, w tym miejsca, w których składuje się paszę, ściółkę oraz sprzęt do obsługi świń, utworzenie lub zmodernizowanie zadaszo-

nej niecki dezynfekcyjnej, zakup urządzeń do dezynfekcji, wykonanie inwestycji umożliwiających utrzymywanie świń w odrębnych, zamkniętych pomieszczeniach.

Maksymalna kwota wsparcia dla beneficjenta wynosi 100 000 zł. Pomoc będzie stanowić refundację do 80% kosztów kwalifikowalnych operacji.

Prezes Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, poda do publicznej wiadomości, na stronie internetowej administrowanej przez Agencję, co najmniej w jednym dzienniku o zasięgu krajowym oraz w siedzibie Agencji, oddziałów regionalnych i biur powiatowych Agencji ogłoszenie o naborze wniosków o przyznanie pomocy nie później niż 30 dni przed planowanym dniem rozpoczęcia biegu terminu składania tych wniosków.

Ogłoszenie o naborze wniosków o przyznanie pomocy będzie zawierać co najmniej wskazanie dnia rozpoczęcia oraz dnia zakończenia terminu składania wniosków o przyznanie pomocy. Wniosek o przyznanie pomocy będzie można składać w oddziale regionalnym Agencji właściwym ze względu na położenie nieruchomości, na której jest prowadzony chów lub hodowla świń.

Źródło: KRIR

Zmieniamy obszary wiejskie województwa łódzkiego

Jak zmienia się wieś w województwie łódzkim? Jak wygląda życie w małych miejscowościach? Jakie inwestycje są najczęściej realizowane? I jakie miejsce w realizacji budżetu KSOW ma Izba Rolnicza Województwa Łódzkiego? Na te i inne pytania poszukamy odpowiedzi w rozmowie z Marią Kaczorowską Dyrektorem Departamentu Funduszu Rozwoju Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego. Od ponad dziesięciu lat odpowiada za wdrażanie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w województwie łódzkim. Taki staż w połączeniu z dużym doświadczeniem sprawia, że w sprawach rozwoju wsi jest ekspertem.

Redakcja: **Realizacja programów unijnych jest mocno zaawansowana. Zapytam więc o stan prac nad Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich dla województwa łódzkiego.**

Maria Kaczorowska: Rzeczywiście spotykamy się w bardzo dynamicznym czasie, w którym z satysfakcją odnotowujemy kolejne realizowane projekty. Ba! Środki unijne topnieją nam w tempie, które potwierdza sprawność sięgania po nie, ale i znakomitą współpracę z beneficjentami. Takimi również, jak Izba Rolnicza Województwa Łódzkiego. Wspólnie dbamy o polepszenie jakości życia na wsi.

Redakcja: **Powiedziała Pani poprawa jakości życia. Pojęcie pojemne. A dotyczy?**

Maria Kaczorowska: Może być uznawane jako slogan niewiele mówiący i zbyt ogólny. Jest jednak najlepiej zdefiniowanym pojęciem, obejmującym stan życia mieszkańców regionu na obszarach wiejskich. To tak ważna dostępność do usług, zmniejszenie odległości tak między miejscowościami, jak i ludźmi, to również łatwiejsze, prostsze i piękniejsze życie codzienne. Żywię przekonanie, że powoli odchodzi do lamusa zwrot „wyrównywanie szans między miastem a wsią”. Wystarczy dziś na tę wieś pojechać i przyjrzeć się jej. W setkach miejsc znajdziemy takie rozwiązania na przestrzeń, o które trudno w mieście. Poprawa jakości życia to definicja wielopłaszczyznowa, od poprawy infrastruktury, zagospodarowania otaczającej nas przestrzeni, rozwoju przedsiębiorczości, aktywizacji, dokształcania. Wreszcie, kultywowania tradycji i dziedzictwa oraz zwiększenia potencjału turystycznego danego rejonu.

Redakcja: **Samorząd Województwa Łódzkiego już od 2004 roku zajmuje się wdrażaniem programów unijnych skierowanych na obszary wiejskie. Jaki strumień środków został w tym czasie rozdysponowany?**

Maria Kaczorowska: Do dnia dzisiejszego skierowaliśmy na wieś ponad miliard złotych. W ramach Programu przewidziano szereg działań, które mają wpływ na rozwój i jakość życia społeczności lokalnych. Weźmy za przykład tak bardzo oczekiwane przez mieszkańców naszego regionu wsparcie wiejskich dróg. Poprzez realizowane przez gminy i powiaty projekty, zostało zrealizowanych 75 projektów, a Zarząd Województwa przekazał na te cele ponad 50 milionów złotych. Dziś jeździmy wszyscy po 140 km nowych bądź odnowionych dróg. Kolejnym, niezwykle ważnym obszarem jest

wsparcie budowy i rozbudowy sieci wodociągowych, kanalizacyjnych, oczyszczalni ścieków (również przydomowych) i stacje uzdatniania wody. W ramach tego działania, Samorząd Województwa wsparł inwestycje kwotą ponad 100 milionów złotych. Warto tutaj nadmienić,

że dzięki decyzji Zarządu Województwa Łódzkiego była to największa alokacja środków w Polsce. Dla Łódzkiego, projekty te uzyskały status priorytetowych.

Redakcja: **Zarówno gospodarka wodno-ściekowa, jak i kolejne działania, czyli inwestycje w targowiska, to kontynuacja podobnych działań z poprzedniego okresu programowania. Czy tegoroczne inwestycje różniło coś od tych poprzednich?**

Maria Kaczorowska: Budowa lub rozbudowa targowisk wiejskich to bez wątpienia ucywilizowanie warunków kupna-sprzedaży, głównie produktów rolnych. Głównie, bowiem jednym z warunków uzyskania wsparcia było przeznaczenie minimum 30% powierzchni handlowej dla rolników sprzedających swoje plony. Ponadto targowiska muszą być zadaszone, oświetlone, utwardzone, skanalizowane, z miejscami parkingowymi i dostępem do mediów. W takich warunkach odbywa się dziś handel w ponad 30 miejscowościach. Gorąco zachęcam do robienia zakupów na targowiskach wiejskich, bo tak zdrowej i niedrożej żywności nie kupi się w marketach.

Redakcja: **Ostatnim działaniem uruchomionym przez SWŁ była odnowa wsi, realizowana podobnie jak w latach 2007-2013 poprzez inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne oraz kształtowanie przestrzeni publicznej. Czy mimo iż działanie to wdrażane jest od tylu lat, cieszy się dalej zainteresowaniem?**

Maria Kaczorowska: Stawiam tezę, że każde środki zabezpieczone na ten cel przez Zarząd Województwa, będą bardzo sprawnie i chętnie przyjęte przez samorządy gminne, bo to one są tu głównym beneficjentem. Dzięki nieustającym działaniom w tym obszarze, władze gmin mieli możliwość pozyskać środki na budowę, remonty i wyposażenie świetlic wiejskich, domów ludowych, czy ośrodków kultury oraz na zagospodarowanie placów, skwerów, parków, miejsc szczególnych z punktu widzenia mieszkańców danej miejscowości. Dziś wystarczy przekroczyć granice Łodzi, by z zadowoleniem obserwować jak pięknieją nam rynki, skwery, przestrzeń. Jak w wielu miejscach tętni życie kulturalne wsi i w jakich warunkach żyją mieszkańcy, którym udostępniono tak istotne dla jakości życia, wspomniane sieci kanalizacji, oczyszczalni czy nowych dróg. Do bezpośredniego odbioru zmian jakie zachodzą na obszarach wiejskich w województwie łódzkim, niech dołączą fakty. Odnowa wsi to blisko 900 zrealizowanych projektów za ponad 200 milionów złotych. Nikogo nie trzeba dziś przekonywać o znakomitej i skutecznej aktywności mieszkańców regionu. Z satysfakcją dodam, że nie ma miejsca na mapie województwa, w które nie

trafiły pieniądze z PROW. Dotarliśmy wszędzie.

Redakcja: **Izba Rolnicza Województwa Łódzkiego to jeden z beneficjentów programu, nad którym czuwa Pani i zespół ludzi w Urzędzie Marszałkowskim. Czy możemy przytoczyć przykłady realizowanych wspólnie projektów?**

Maria Kaczorowska: Śmiało stawiam tezę, że Izba Rolnicza Województwa Łódzkiego jest znakomitym partnerem KSOW, a więc tego obszaru PROW, który odpowiada za płaszczyznę porozumień tych, którym na sercu leży rozwój wsi. To edukacja, ale i wydarzenia, w których od wielu lat, za pośrednictwem Izby biorą czynnie udział i rolnicy, i mieszkańcy wsi. Przypomnę tu tylko niektóre z wspólnie zrealizowanych przedsięwzięć: konferencje o odnawialnych źródłach energii, dobrych praktykach w sektorze rolnictwa i leśnictwa, VAT w rolnictwie, ekologii czy przedsiębiorczości. To również wyjazdy na szkolenia, wizyty studyjne w kraju i za granicą. To także coroczny konkurs, Bezpieczne Gospodarstwo Rolne. Strumień europejskich środków kierujemy wspólnie do rolników, do mieszkańców obszarów wiejskich i musimy przyznać, że czynię to z satysfakcją, bowiem współpraca z Izbą Rolniczą Województwa Łódzkiego jest efektywna i bardzo poprawna.

Redakcja: **Na koniec naszej rozmowy, proszę przyjąć gratulacje jubileuszu 10-lecia. Jak minęło Pani ostatnie 10 lat?**

Maria Kaczorowska: Szybko (haha). To bardzo ważny i bardzo piękny okres w moim życiu. Czas wyzwań, ale i bardzo wielu satysfakcji. Lata spotkań i działań, które mają istotny wpływ na postęp wdrażania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Identyfikacja ich problematyki w naszym regionie, rozwiązywanie najważniejszych i najpilniejszych spraw. To również możliwość poznawania ludzi, bez których rozwój nie byłby możliwy, fundamentalnych środowisk wiejskich: ich mieszkańców, kobiet działających w kołach gospodyń wiejskich, strażaków ochotników, aktywistów – lokomotyw, porywających do działania społeczności lokalne, Proboszczów tak wielu parafii, które odrestaurowały się dzięki środkom PROW. Wreszcie samorządowców, z którymi moja współpraca datuje się dużo, dużo wcześniej, jako bankowca wspierającego obszary wiejskie. Jeżdżąc dziś po regionie uśmiecham się do wszystkich miejsc, do których udało nam się dotrzeć i zmienić na lepsze. To dziesięć lat pracy mojego zespołu, ludzi fantastycznych, odpowiedzialnych i nastawionych na pomoc. Taką opinię słyszę każdego dnia i nad takim wizerunkiem będziemy pracować dalej.

Redakcja: **Dziękujemy za rozmowę.**

Działania izby rolniczej - wrzesień 2018

Część merytoryczna

Od 20 lat razem z rolnikami – w myśl przewodniego hasła w dniu 29 września 2018r. na terenie Hali Sportowo- Widowskiej w Buczku odbyły się uroczystości Jubileuszu XX-lecia Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego. Prezes IRWŁ – Bronisław Węglewski przywitał zaproszonych gości, członków Rad Powiatowych IRWŁ. Rys historyczny izb rolniczych przedstawił – Jerzy Kuzański – Dyrektor Biura IRWŁ. Wszyscy zgromadzeni na Jubileuszu otrzymali z rąk Zarządu Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego - Bronisława Węglewskiego Prezesa IRWŁ, Andrzeja Komali Wiceprezesa IRWŁ oraz Członków Zarządu IRWŁ; Ewy Bednarek, Mariusza Cheby, Dariusza Kowalczyka pamiątkowy medal wybity specjalnie z okazji XX-lecia samorządu Rolniczego Województwa Łódzkiego. W czasie jubileuszu Kapituła Odznaczeń Krajowej Rady Izb Rolniczych nadała odznaczenia „Zasłużony dla Samorządu Rolniczego”, które wręczył Prezes Krajowej Rady Izb Rolniczych – Wiktor Szmulewicz. Natomiast Dyrektor Departamentu Spraw Społecznych i Oświaty Rolniczej - Joanna Gumuła w imieniu Jana Krzysztofa Ardanowskiego - Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi wręczyła odznaczenia „Zasłużony dla rolnictwa”. Więcej informacji o Jubileuszu na stronie 8 i 9. Podczas Jubileuszu XX-lecia Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego odbył się „Piknik Wieprzowy Kujawsko-Łódzki” sfinansowany z Funduszu Promocji Mięsa Wieprzowego. W czasie pikniku można było zaopatrzyć się na stoisku informacyjnym IRWŁ w broszury i inne materiały zachęcające do spożywania mięsa wieprzowego, które sfinansowane zostały ze środków Funduszu Promocji Mięsa Wieprzowego. Odbyły się konkursy, degustacje i występy zespołu ludowego „Od A do Z” przy Stowarzyszeniu Kobiet Kietlina.

Zarząd Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego wydaje na wniosek gmin opinie w sprawie przekształcenia gruntów leśnych na cele nieleśne i gruntów rolnych na cele nierolnicze oraz na wniosek rolnika, osoby zainteresowanej wydaje opinie w sprawie zakupu w obrocie prywatnym nieruchomości rolnej. Izba Rolnicza Województwa Łódzkiego współpracuje z instytucjami sektora rolniczego.

Zarząd Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego na bieżąco interweniuje na rynkach rolnych. W związku z wystąpieniem suszy na terenie województwa łódzkiego i trudnej sytuacji na rynkach rolnych, Zarząd Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego podjął następujące działania:

W dniu 6 września 2018r. Prezes Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego – Bronisław Węglewski skierował pismo do Dyrekcji Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa OR w Łodzi w sprawie wątpliwości jakie wydatki kwalifikują się do wniosku na refundację do 75% wydatków po-

niesionych przez producentów świń na walkę z ASF.

W dniu 20 września 2018r. w imieniu Zarządu IRWŁ – Bronisław Węglewski – Prezes IRWŁ popierając wniosek rolników z gminy Cielądz wystosował pismo do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi – Krzysztofa Ardanowskiego w sprawie objęcia pomocą suzową rolników uprawiających konopie.

W omawianym okresie Zarząd IRWŁ wydał również opinie do projektów:

- do stanowiska Copa-Cogeca w sprawie przyszłej WPR po roku 2020,

- rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie tablicy ostrzegawczej o polowaniu zbiorowym,

- „Programu dla Polskiego Ziemniaka” przygotowanego przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, - rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie zaliczek na poczet płatności bezpośrednich za 2018r.,

- rozporządzenia Ministra Środowiska ws. Szacowania szkód łowieckich w uprawach i płodach rolnych,

Posiedzenia Rad Powiatowych IRWŁ

W omawianym okresie odbyło się 8 posiedzeń Rad Powiatowych IRWŁ (w dniu 7.09.2018r. w Łowiczu oraz w dniu 29.09.2018r. - 7 wyjazdowych posiedzeń Rad Powiatowych IRWŁ (Rada Powiatowa IRWŁ powiatu łódzko-wschodniego, brzezińskiego, łęczyckiego, rawskiego, skierniewickiego, zduńskowolskiego, zgierskiego). Delegaci rozmawiali o bieżącej sytuacji w rolnictwie oraz podsumowali 20 lat pracy samorządu rolniczego na rzecz wsi i rolnictwa.

Współpraca z KSOW

Grupa rolników z terenu województwa łódzkiego **w dniach 11-13 września 2018 r. miała okazję uczestniczyć w wyjeździe studyjnym na targi ziemniaczane „Potato Europe” 2018- Hanover**. Targi odbyły się w miejscowości Rittergut Bockerde k. Hanoweru w Niemczech. Jest to jedna z największych imprez ziemniaczanych w Europie, organizowana naprzemiennie w Niemczech, Francji, Belgii i Holandii, a niebawem do grupy organizatorów tych targów dołączy również Polska. Wyjazd studyjny na targi „Potato Europe” adresowany był zarówno do rolników producentów ziemniaka oraz rolników chcących zmienić profil gospodarowania na tego typu produkcję. Projekt przygotowała Izba Rolnicza Województwa Łódzkiego w ramach operacji pn. „Wyjazd studyjny rolników na targi ziemniaczane „Potato Europe” 2018-Hanover” współfinansowanej ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Konferencje/ targi/ spotkania/ debaty/dożynki

W dniu 4 września 2018r. w gospodarstwie Wioletty i Sylwestra Imiołków w miejscowości Krępa gmina Domaniewice powiat łowicki odbyła się III edycja Narodowego Dnia Mlecznej Fery. Jednym ze współorganizatorów przedsięwzięcia była Izba Rolnicza Województwa Łódzkiego. Było to wyjątkowo praktyczne wydarzenie dla hodowców bydła mlecznego. **W czasie trwania imprezy odbyła się też konferencja prasowa w której z ramienia IRWŁ brali udział; Jerzy Kuzański – Dyrektor Biura IRWŁ oraz Józef Kolec – członek Rady Powiatowej IRWŁ w Łowiczu.** Tematyka konferencji obejmowała prognozy dla rynku, czego mogą spodziewać się hodowcy bydła mlecznego i mleczarnie w najbliższym czasie, zrzeszanie hodowców w grupy producentów rolnych szansą na skuteczniejszy rozwój i osiągnięcie znaczącej pozycji na rynku.

W dniu 15 września 2018r. Rada Powiatowa IRWŁ w Poddębicach zorganizowała wyjazd na 41. Skierniewickie Święto Kwiatów, Owoców i Warzyw. Uczestnikami wyjazdu byli mieszkańcy powiatu poddębickiego.

W dniach 15-16 września 2018 r. odbyły się po raz kolejny Dożynki Prezydenckie w Spale. **Prezydenta RP Andrzeja Dudę oraz Jana Krzysztofa Ardanowskiego Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w Miasteczku Regionów na stoisku Łódzkie powitał marszałek Wł Witold Stępień, wice-marszałek Wł Artur Bagiński oraz Prezes Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego - Bronisław Węglewski.** Dożynki Prezydenckie jest to wydarzenie wieńczące ogromny trud pracy włożony przez polskich rolników podczas ostatnich żniw. Tegoroczne dożynki miały dodatkową świąteczną oprawę w związku z setną rocznicą odzyskania niepodległości przez Polskę.

W dniu 20 września 2018 r. w Kutnowskim Domu Kultury odbyła się Gala III Powiatowego Konkursu Lew Kutnowski. Specjalnym pucharem Prezesa Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego Bronisława Węglewskiego uhonorowani zostali Ewa, Bartłomiej, Marcel i Adam Ważyńscy - SZKÓŁKA ROŚLIN OZDOBNYCH WAŻYŃSCY z gminy Żychlin i gminy Bedlno (więcej informacji o konkursie na str. 4).

Inne

- Miesięcznik Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego „W NOWEJ ROLI” od marca 2016 r. w nowej odsłonie bezpłatnie trafia do rolników, mieszkańców wsi województwa łódzkiego.

- Prawnik Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego **udziela bezpłatnie** porad prawnych dla rolników. W omawianym okresie zostało udzielonych ok. 30 porad.

Wszystkie działania, interwencje podejmowane przez Zarząd Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego oraz informacje na temat sytuacji w rolnictwie są dostępne na stronie internetowej IRWŁ www.izbarolnicza.lodz.pl

Beata Rzewuska

Specjalista ds. organizacji rynków rolnych i szkoleń

Doradca rolno-środowiskowy

Czy umowę dzierżawy gruntów rolnych można rozwiązać wcześniej?

Umowa dzierżawy gruntów rolnych nadal budzi wiele wątpliwości, zwłaszcza możliwość jej rozwiązania przed upływem okresu na jako została zawarta. Najpierw jednak zobaczmy jak wygląda definicja umowy dzierżawy. Zgodnie z art. 663 §1 kodeksu cywilnego „Przez umowę dzierżawy wydzierżawiający zobowiązuje się oddać dzierżawcy rzecz do używania i pobierania pożytków przez czas oznaczony lub nieoznaczony, a dzierżawca zobowiązuje się płacić wydzierżawiającemu umówiony czynsz.” Umowa dzierżawy może zostać zawarta w dowolnej formie. Jednakże w wypadku, gdy przedmiotem dzierżawy jest nieruchomości, a czas trwania dzierżawy ma być dłuższy niż 1 rok, umowa powinna zostać potwierdzona na piśmie.

Umowa dzierżawy musi zawierać dla swej ważności określone elementy:

1. Muszą zostać oznaczone strony umowy – wydzierżawiający i dzierżawca.

2. Musi zostać określony precyzyjnie przedmiot umowy, czyli przedmiot dzierżawy np. działka gruntu o nr ewidencyjnym i miejscu położenia, można wskazać także nr księgi wieczystej a także, jaki jest charakter tegoż gruntu (rolny, usługowy itp.).

3. Trzeba wskazać w umowie, na jaki czas umowa została zawarta tzn. czas nieokreślony czy na czas oznaczony, czyli trzeba wskazać w takim wypadku długość trwania umowy np. w latach albo wskazać datę, do której upływu ma umowa obowiązywać. Jednakże w wypadku zawarcia umowy dzierżawy na czas dłuższy niż 30 lat, po upływie tego terminu, umowę dzierżawy poczytuje się za zawartą na czas nieoznaczony.

4. Trzeba wskazać wysokość czynszu dzierżawnego, jaki będzie dzierżawca płacił wydzierżawiającemu oraz termin płatności czynszu dzierżawnego. Bez wskazania wysokości czynszu dzierżawnego umowa taka nie będzie miała przedmiotu umowy dzierżawy. Mocą zawartej umowy dzierżawy, dzierżawca zobowiązany jest do regu-

larnej zapłaty czynszu dzierżawnego. Wysokość czynszu dzierżawnego strony ustalają w umowie. Strony ustalają także w umowie dzierżawy termin zapłaty czynszu. Termin zapłaty czynszu może zostać dowolnie ustalony przez wydzierżawiającego i dzierżawcę. Strony mogą więc umówić się, czy będzie on płatny z dołu, czy też z góry, miesięcznie, półrocznie lub raz na kwartał. Jednakże w wypadku, gdy umowa dzierżawy nie będzie zawierała postanowienia dotyczącego terminu zapłaty czynszu, dzierżawca będzie zobowiązany do uiszczania określonej kwoty z dołu w terminie zwyczajowo przyjętym. Jeśli brak jest takiego terminu, czynsz płacony jest półrocznie z dołu. Zgodnie z przepisami czynsz może być zastrzeżony w formie zapłaty określonej sumy pieniężnej lub ułamkowej części pożytków np. 2 kwintale ziemniaków.

To są elementy konieczne.

Jeżeli mowa jest zawarta na czas nieoznaczony można wskazać sposób jej wcześniejszego rozwiązania przez strony. Bowiem umowa dzierżawy zawarta na czas nieokreślony może zostać rozwiązana przez każdą ze stron, za wypowiedzeniem. Przy czym zgodnie z art. 704 k.c. „W braku odmiennej umowy dzierżawy gruntu rolnego można wypowiedzieć na jeden rok naprzód na koniec roku dzierżawnego, inną zaś dzierżawę na sześć miesięcy naprzód przed upływem roku dzierżawnego.”

Czy zatem można przewidzieć w umowie dzierżawy zawartej na czas określony możliwość jej wcześniejszego rozwiązania?

Strony mogą zamieścić w umowie dzierżawy, również zawartej na czas oznaczony, postanowienia dające możliwość jej wypowiedzenia w razie zaistnienia, określonej w tej umowie, przyczyny. Przy czym zgodnie z orzecznictwem sądów nie jest wystarczające, aby w umowie dzierżawy znalazły się tylko postanowienia mówiące o możliwości wypowiedzenia umowy i jej rozwiązania przed upływem okresu na

który była zawarta, ale muszą być jeszcze wskazane dokładnie okoliczności w wyniku, który strony przewidują możliwość jej wcześniejszego rozwiązania. Zatem brak wyraźnie wskazanych w umowie dzierżawy zawartej na czas określony przypadków w których może być rozwiązana wcześniej uniemożliwia jej wcześniejsze rozwiązanie.

Przy czym w przypadku zbycia przedmiotu dzierżawy przez wydzierżawiającego, nabywca, który wstępuje w stosunek dzierżawy w miejsce wydzierżawiającego nie będzie mógł rozwiązać umowy dzierżawy zawartej czas określony, jeżeli umowa została zawarta w formie pisemnej i z datą pewną, a przedmiot dzierżawy został dzierżawcy wydany.

Kiedy umowa dzierżawy się rozwiązuje?

Umowa dzierżawy rozwiązuje się w następujących przypadkach:

1. Na mocy porozumienia stron.

2. Nadejścia określonego w umowie terminu zakończenia dzierżawy.

3. Wypowiedzenia umowy dzierżawy przez stronę umowy z zachowaniem terminów umownych, a w ich braku terminów ustawowych w przypadku umowy dzierżawy zawartej na czas nieoznaczony.

4. Wypowiedzenia umowy dzierżawy z zachowaniem terminów umownych w przypadkach określonych w umowie dzierżawy zawartej na czas oznaczony.

5. Rozwiązania umowy dzierżawy bez zachowania terminu wypowiedzenia (jeśli dzierżawca dopuszcza się zwłoki z zapłatą czynszu co najmniej za dwa pełne okresy płatności, a jeżeli czynsz jest płatny rocznie, jeśli dopuszcza się zwłoki z zapłatą ponad trzy miesiące, oraz jeśli wydzierżawiający uprzedził dzierżawcę, udzielając mu dodatkowego trzymiesięcznego terminu do zapłaty zaległego czynszu).

Lilla Perka

Radca Prawny IRWŁ

REKLAMA

PPHU **ASPOL**

W ofercie :

- Zakuwanie węży hydraulicznych
- Części do ciągników i maszyn rolniczych
- Oleje i smary
- Łożyska

WARYŃSKI
Origin

Zapraszamy do odwiedzin sklepu internetowego
www.aspol.agro.pl

Świątniki 61
95-200 Pabianice
tel. 782 061 000

TU KUPISZ
ORYGINALNE CZĘŚCI **URSUS**

URSUS

BEZPŁATNE

porady prawne

w Izbie Rolniczej Województwa

Łódzkiego

(ul. Północna 27/29, Łódź)

we wtorki i w czwartki

po uprzedniej rezerwacji

telefonicznej,

również możliwość udzielenia

porady przez telefon

42 632 70 21

Od 20 lat razem z rolnikami – samorząd rolniczy uhonorowany

Rolnictwo to jeden z 5 najważniejszych działów gospodarki województwa łódzkiego. Izba Rolnicza Województwa Łódzkiego działa na rzecz rolnictwa i rynków rolnych oraz wpływa na kształtowanie polityki rolnej i uczestniczy w jej realizacji. W sobotę 29 września 2018 roku Izba Rolnicza Województwa Łódzkiego podsumowała 20 lat swojej działalności.

Uroczystość XX-lecia odbyła się w Buczku na terenie Hali Sportowo-Widowskiej. Na jubileusz przybyli przedstawiciele rolników z województwa łódzkiego – Członkowie Rada Powiatowych Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego z powiatów: bełchatowskiego, brzezińskiego, kutnowskiego, łaskiego, łęczyckiego, łowickiego, łódzko-wschodniego, opoczyńskiego, pa-

bianickiego, pączęzańskiego, piotrkowskiego, poddębickiego, radomszczańskiego, rawskiego, sieradzkiego, skierniewickiego, tomaszowskiego, wieluńskiego, wieruszowskiego, zduńskowolskiego, zgierskiego. Wśród zaproszonych gości między innymi byli: przedstawicielka Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi - Departament Spraw Społecznych i Oświaty Rolniczej – Joanna Gumuła, Wiktor Szmulewicz – Prezes Krajowej Rady Izby Rolniczych, Jolanta Zięba-Gzik – Członek zarządu Województwa Łódzkiego, ks. Jarosław Leśniak – Duszpasterz Rolników Archidiecezji Łódzkiej, Jakub Gajewski – Dyrektor Departamentu Rolnictwa i Ochrony Środowiska Urzędu Marszałkowskiego, Herbert Czaja – Prezes Opolskiej Izby Rolniczej, Roman Włodarz – Prezes Śląskiej Izby Rolniczej, Kazimierz Szubiński - Wiceprezes Mazowieckiej Izby Rolniczej, Tadeusz Mochalski – Członek Zarządu Dolnośląskiej Izby Rolniczej, Jolanta Nawrocka – Członek Zarządu Wielkopolskiej Izby Rolniczej, Grażyna Czyżak – z-ca Dyrektora Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolniczego OT w Łodzi, Andrzej Górczyński – z-ca Dyrektora Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społeczne-

go Oddział w Łodzi, Teresa Wesołowska - Starosta Łaski, Włodzimierz Pabin – Prezes Łódzkiego Związku Hodowców Bydła w Łodzi, Krzysztof Banasiak – Przewodniczący Regionalnego Związku Rolników, Kótek i Organizacji Rolniczych w Łodzi, Stanisław Gibki i Stefan Majchrzak – Regionalny Związek Rolników, Kótek i Organizacji Rolniczych w Sieradzu, Ewa Stachura-Kruszewska – Prezes Zarządu Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych „TUW” w Warszawie, Jarosław Goliniewski – Dyrektor Biura Zarządu TUW „TUW” w Warszawie, Anna Bieniewska Dyrektor Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych „TUW” Biuro Regionalne w Łodzi, Katarzyna Białek-Traut – z-ca Dyrektora Biura Regionalnego TUW „TUW” w Łodzi, Włodzimierz Lewandowski – z-ca Dyrektora Łódzkiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Bratoszowicach, Cezary Kołota – Prezes Łódzkiego Rynku Hurtowego Zjazdowa SA, Jan Boczek – Prezes Zarządu „Rabat Rolniczy”, Andrzej Kwiatkowski – Wojewódzki Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Sławomir Borkowski – Inspekcja Weterynaryjna Powiatowy Lekarz Weterynarii w Łasku, Jadwiga Olesik – Kierownik Laboratorium Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Łodzi.

Wszystkich zgromadzonych na uroczystości Jubileuszu Samorządu Rolniczego Województwa Łódzkiego powitał Bronisław Węglewski – Prezes Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego, który zaznaczył, że od ponad 20 lat Izba Rolnicza Województwa Łódzkiego wpisuje się w działalność organizacji rolniczych, działa na rzecz

polskiego rolnictwa, ale przede wszystkim na rzecz rolnictwa województwa łódzkiego. Rola izby rolniczej, jest jednak wielowymiarowa, m. in. określa ją art.5 Ustawy o Izbach Rolniczych i zadania statutowe, które izba poprzez m. in. specjalistyczne doradztwo i organizację szkoleń dla rolników. Pozwalają one na zapoznanie się z sytuacją na europejskim rynku, skorzystania z fachowej wiedzy specjalistów i poznania nowoczesnych rozwiązań, aby rolnik województwa łódzkiego był konkurencyjny w Europie. Głos rolników oraz uwagi i wnioski Izba Rolnicza Województwa Łódzkiego przekazuje organom administracji rządowej i samorządowej według kompetencji.

- 20 lat minęło... był to czas trudnych przemian. Wiele nam się udało w tym czasie, jako samorządowi rolniczemu, w wielu obszarach nadal czeka na nas ciężka praca, wiele jeszcze przed nami. Wierzymy, że nowe wyzwania w obliczu zmieniającej się Europy i świata, w obliczu nowej perspektywy finansowej pozwolą na wzmocnienie polskiego rolnika. Czujemy ciężar odpowiedzialności, ale zapewniam Państwa, że zrobimy wszystko by chronić polskie rolnictwo i godnie wypełniać powierzone nam zadania – stwierdził Bronisław Węglewski – Prezes Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego.

W czasie jubileuszu Kapituła Odznaczeń Krajowej Rady Izby Rolniczych nadała odznaczenia osobom zasłużonym dla samorządu rolniczego. **Na podstawie uchwały KRIR z dnia 16 marca 2012 r.**

w sprawie ustalenia Regulaminu Odznaczeń KRIR postanowieniem Kapituły Odznaczeń KRIR srebrną odznaką uhonorowani przez Wiktora Szmulewicza - Prezesa Krajowej Rady Izb Rolniczych zostali:

Jerzy Karsznia - powiat wierszowski,
Krzysztof Jan Nowak - powiat zduńskowski.

Brazową odznaką Krajowej Rady Izb Rolniczych uhonorowano:

Henrykę Dubecką (powiat wieluński),
Czesława Dzierżawskiego (powiat pabianicki),
Ryszarda Jaworskiego (powiat radomszczański),
Jana Kołodziejczyka (powiat sieradzki),
Dariusza Kowalczyka (powiat tomaszowski),
Władysława Kowalskiego (powiat kutnowski),
Zenona Kowalskiego (powiat zduńskowski),
Sylwestra Liberę (powiat rawski),
Marię Lubowicką (powiat pabianicki),
Andrzeja Marata (powiat łowicki),
Krzysztofa Huberta Nowaka (powiat zduńskowski),
Jacka Ossowicza (powiat skierniewicki),
Tomasza Piechotę (powiat brzeziński),
Józefa Perczaka (powiat radomszczański),
Bogdana Sałatę (powiat łódzko-wschodni),
Józefa Stępnia (powiat wieluński),

Krzysztofa Sumińskiego (powiat rawski),
Eugeniusza Superę (powiat brzeziński),
Tadeusza Żyto (powiat łowicki).

Dyrektor Departamentu Spraw Społecznych i Oświaty Rolniczej - Joanna Gumula w imieniu Jana Krzysztofa Ardanowskiego - Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi wręczyła odznaczenia „Zasłużony dla rolnictwa”. Odznaczenia ministerstwa rolnictwa otrzymali:

Janusz Frydrychowski (pow. bełchatowski)
Zygmunt Solecki (pow. bełchatowski)
Dorota Kołodziejczyk (pow. brzeziński)
Jarosław Balwierczyk (pow. brzeziński)
Ryszard Susik (pow. brzeziński)
Anna Guzek (pow. brzeziński)
Grzegorz Dropiński (pow. kutnowski)
Włodzimierz Jaworski (pow. kutnowski)
Jan Olesiński (pow. kutnowski)
Danuta Czupryniak (pow. łaski)

Monika Mrowińska (pow. łaski)
Daniel Gil (pow. łaski)
Izabela Stolińska (pow. łęczycki)
Jan Darolewski (pow. łęczycki)
Leszek Matusiak (pow. łęczycki)
Dariusz Kowalczyk (pow. łęczycki)
Janusz Staniszewski (pow. łowicki)
Józef Kolec (pow. łowicki)
Marcin Derach (pow. łódzki- wschodni)
Zbigniew Smyczek (pow. łódzki- wschodni)
Michał Owczarek (pow. łódzki- wschodni)
Grzegorz Busiakiewicz (pow. łódzki- wschodni)
Tomasz Pacyniak (pow. opoczyński)
Wiesław Korczak (pow. pabianicki)
Halina Błoch (pow. pabianicki)
Danuta Trajdos (pow. pajęczański)
Jacek Koziański (pow. pajęczański)
Jan Madej (pow. piotrkowski)
Agnieszka Janiec (pow. piotrkowski)
Marek Kręglewski (pow. piotrkowski)
Ryszard Mroczkowski (pow. piotrkowski)
Grzegorz Hajdos (pow. poddębicki)
Mariusz Gortat (pow. poddębicki)
Waldemar Wierzbicki (pow. radomszczański)
Grzegorz Olczyk (pow. radomszczański)
Wiesław Staryga (pow. radomszczański)
Marek Olborski (pow. radomszczański)
Krzysztof Gaborski (pow. radomszczański)
Piotr Chylak (pow. rawski)
Mariusz Cheba (pow. rawski)
Jacek Otulak (pow. rawski)
Małgorzata Rosa (pow. rawski)
Łukasz Feller (pow. rawski)
Kamila Dobroń (pow. sieradzki)
Ewa Zatoń – Smok (pow. sieradzki)
Waldemar Wajgert (pow. sieradzki)
Andrzej Kowara (pow. skierniewicki)
Józef Pąsko (pow. skierniewicki)
Ewa Sygitowicz (pow. tomaszowski)
Grzegorz Grad (pow. tomaszowski)
Rafał Dobrowolski (pow. tomaszowski)
Paweł Rochala (pow. tomaszowski)
Paweł Jaśko (pow. wieluński)
Krzysztof Wróbel (pow. wieluński)
Jan Olbiński (pow. wieluński)
Prakseda Kupietz (pow. wierszowski)
Adam Ciećka (pow. wierszowski)
Józef Wosiński (pow. wierszowski)
Ewa Jopek (pow. wierszowski)
Henryk Gudaś (pow. zduńskowski)
Krzysztof Jończyk (pow. zduńskowski)
Wiesław Rumpel (pow. zduńskowski)
Wojciech Lenart (pow. zgierski)
Krzysztof Kucharczyk (pow. zgierski)
Dariusz Kierus (pow. zgierski)

Krzysztof Kozłowski (pow. zgierski)
Grzegorz Sikorski (pow. zgierski)
Daniel Walak (pow. zgierski)
Marek Wołowski (pow. zgierski)
Adam Michaś (pow. zgierski)

Wszyscy zgromadzeni na Jubileuszu otrzymali z rąk Zarządu Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego - Bronisław Węglewski Prezesa IRWŁ, Andrzeja Komali Wiceprezesa IRWŁ oraz Członków Zarządu IRWŁ: Ewy Bednarek, Mariusza Cheby, Dariusza Kowalczyka pamiątkowy medal wybity specjalnie z okazji XX-lecia samorządu Rolniczego Województwa Łódzkiego.

Sylvia Skulimowska

Zarządy IRWŁ na przełomie 20 lat

Zarząd I kadencji

Zenon Jarząb – Prezes
Adam Janiak – Wiceprezes
Henryk Dąbrowski – Członek Zarządu
Władysław Glubowski – Członek zarządu
Kazimierz Perek – Członek
Delegat IRWŁ do Krajowej Rady Izb Rolniczych
Jan Woźniak – powiat łódzko-wschodni
Zarząd Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego w II kadencji

Andrzej Górczyński – Prezes IRWŁ
Andrzej Komala – Wiceprezes IRWŁ
Krzysztof Jasiński/Ewa Bednarek – Członek Zarządu IRWŁ
Krzysztof Jan Nowak – Członek Zarządu IRWŁ
Grzegorz Olszewski – Członek Zarządu IRWŁ
Delegat IRWŁ do Krajowej Rady Izb Rolniczych
Zenon Jarząb – powiat pajęczański
Zarząd Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego w III kadencji

Andrzej Górczyński – Prezes IRWŁ
Krzysztof Jan Nowak – Wiceprezes IRWŁ
Andrzej Komala – Członek Zarządu IRWŁ
Zbigniew Wojtera – Członek Zarządu IRWŁ
Jan Znyk – Członek Zarządu IRWŁ
Delegat IRWŁ do Krajowej Rady Izb Rolniczych
Bronisław Węglewski – powiat łaski
Zarząd Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego w IV kadencji

Andrzej Górczyński – Prezes IRWŁ
Krzysztof Nowak – Wiceprezes IRWŁ
Andrzej Komala – Członek Zarządu IRWŁ
Dariusz Kowalczyk – Członek Zarządu IRWŁ
Jan Znyk – Członek Zarządu IRWŁ
Delegat IRWŁ do Krajowej Rady Izb Rolniczych
Bronisław Węglewski – powiat łaski
Obecny Zarząd Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego - V kadencja

Bronisław Węglewski – Prezes IRWŁ
Andrzej Komala – Wiceprezes IRWŁ
Ewa Bednarek – Członek Zarządu IRWŁ
Mariusz Cheba – Członek Zarządu IRWŁ
Dariusz Kowalczyk – Członek Zarządu IRWŁ
Delegat IRWŁ do Krajowej Rady Izb Rolniczych
Adam Michaś – powiat zgierski

Plonowanie pszenicy ozimej w doświadczeniach PDO

Pszenica ozima jest zbożem o największym areale uprawy w Polsce, lecz w strukturze zasiewów w województwie łódzkim ma niewielki udział. Ozima forma pszenicy jest podstawowym surowcem w przemyśle młynarsko-piekarskim.

W krajowym rejestrze odmian znajduje się obecnie 113 odmian pszenicy ozimej: 1 odmiana z grupy elitarniej (E), 51 odmian jakościowych chlebowych (A), 46 odmian chlebowych (B), 1 odmiana na ciastka (K) oraz 14 odmian pozostałych (C) - stan na 05.10.2018 roku. Analizując KR można zauważyć, iż w ostatnich latach zwiększa się liczba nowo zarejestrowanych odmian, głównie

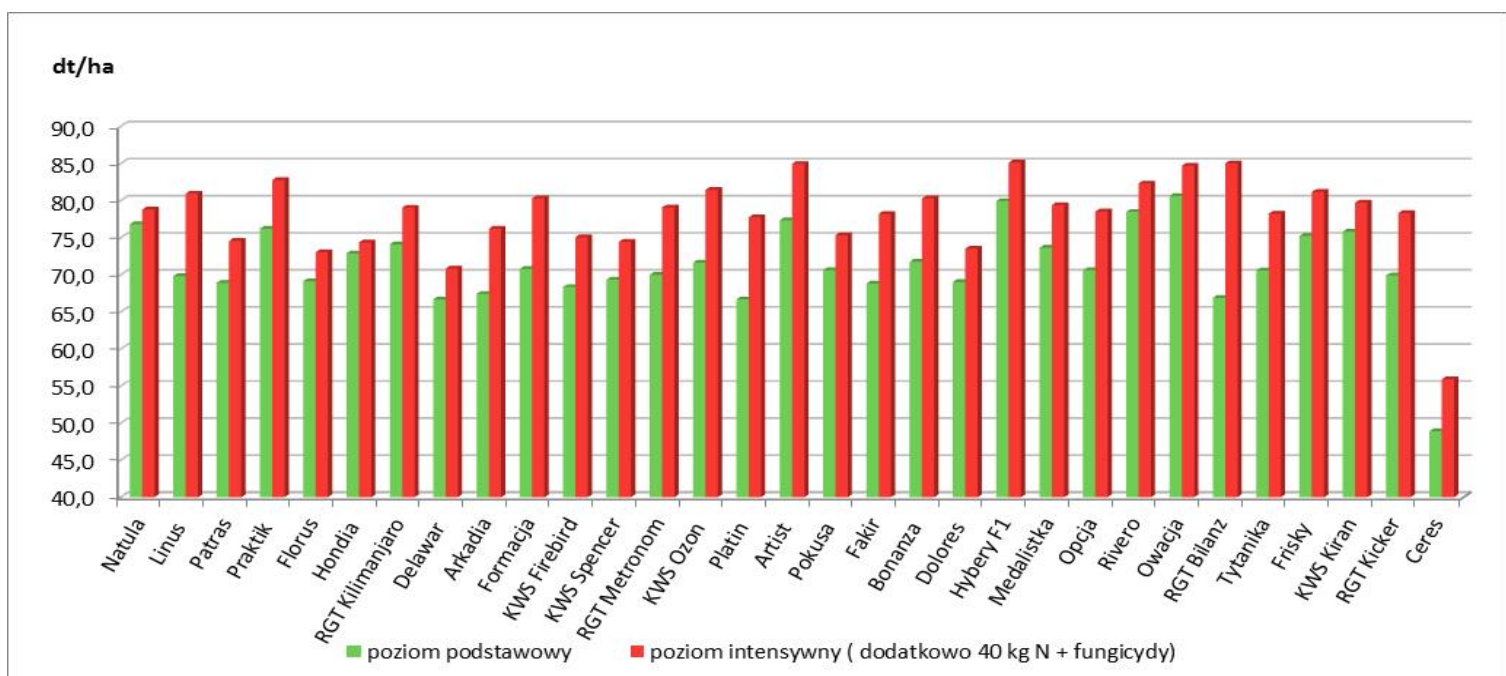
w różnych rejonach kraju, a także w poszczególnych województwach. Podstawowym rolniczym kryterium oceny odmian ozimych jest wielkość i jakość plonu, odporność na choroby oraz ich zimotrwałość.

W województwie łódzkim w sezonie wegetacyjnym 2017/2018 w doświadczeniach Porejestrzowego Doświadczalnictwa Odmianowego badano 31 odmian pszenicy zwyczajnej ozimej. Analizie poddano 13 odmian jakościowych chlebowych (A), 14 odmian chlebowych (B), 3 odmiany pastewne (C), oraz 1 odmianę pszenicy twardej. Badania prowadzone były w ZDOO Łuźmierz, ZDOO Masłowice i HR Strzelce, przy uprawie

wyniki w wymienionych punktach doświadczalnych. Najwyższe plony uzyskano w Strzelcach, gdzie pszenica na podstawowym poziomie agrotechniki plonowała średnio 89,5 dt/ha. W pozostałych jednostkach plony były znacznie niższe i wynosiły odpowiednio w Masłowicach 69,9 dt/ha, a w Łuźmierzu 56,5 dt/ha.

Sezon wegetacyjny 2017/2018 nie sprzyjał plonowaniu ozimim. Częste i obfite opady deszczu we wrześniu i w październiku, oraz związany z tym zaburzony bilans wodno-powietrzny w glebie skutkowałam zamieraniem siewek i słabym krzewieniem roślin. W okresie zimowego spoczynku pszenica wchodziła w osłabionej kondycji.

Plonowanie pszenicy ozimej w sezonie 2017/2018 w doświadczeniach PDO w województwie łódzkim [dt/ha]

zagranicznych, niejednokrotnie o małej zimotrwałości, często źle znoszących anomalie pogodowe, których udział w rejestrze stanowi 61%.

Właściwy dobór odmian jest jednym z warunków decydujących o opłacalności uprawy. Odmiany pszenicy wykazują znaczne zróżnicowanie cech rolniczych i użytkowych, dlatego też przed dokonaniem wyboru warto zapoznać się z wynikami plonowania odmian

na dwóch, znacznie zróżnicowanych poziomach agrotechniki ściśle według metodyki COBORU. Agrotechnika na poziomie a₂ różniła się od agrotechniki na poziomie a₁ zwiększonym nawożeniem azotowym o 40 kg/ha, ochroną przed chorobami, stosowaniem dolistnych preparatów wieloskładnikowych oraz zapobieganiem wyleganiu z użyciem regulatora wzrostu. Odmienne warunki siedliskowe i pogodowe różnicowały uzyskane

Zima przebiegała łagodnie i beśnieźnie (bardzo ciepły grudzień i styczeń). Gwałtowne ochłodzenie nastąpiło dopiero pod koniec lutego i w pierwszej dekadzie marca. Wystąpiły wówczas mrozy do minus 20°C przy powierzchni gruntu, co przy braku okrywy śnieżnej mogło wpłynąć negatywnie na stan roślin. Po wiosennym ruszeniu wegetacji martwych roślin z powodu wymarznienia nie odnotowano.

Bardzo szybkie ruszenie wegetacji nastąpiło w pierwszej połowie marca. Suchy i wyjątkowo ciepły kwiecień spowodował szybki wzrost odmian. Przez cały okres wiosenno-letniej wegetacji dominowała susza z niewielkimi opadami, często o charakterze burzowym. Słabe uwilgotnienie gleby przyczyniło się do redukcji źdźbeł kłosonośnych, obniżenia MTN i niżki plonowania.

Powyższy wykres przedstawia wyniki plonowania odmian, które będą podstawą do utworzenia Listy Odmian Zalecanych do uprawy na terenie województwa łódzkiego (LOZ) dla pszenicy ozimej w roku 2019.

Na podstawowym poziomie agrotechnicznym najlepiej plonującymi odmianami były: Owacja, mieszańcowa odmiana Hybery F1, Artist i Madalistka. Na poziomie intensywnym najwyższe plony osiągnęły odmiany: Hybery F1, Artist, Owacja i RGT Bilanz. Tegoroczna susza zmniejszyła efekt dodatkowego nawożenia azotem. Wyższy poziom agrotechniki a_2 przyczynił się do zwiększenia plonowania pszenicy ozimej jedynie o 6,9 dt/ha.

Najslabiej plonowała odmiana pszenicy twardej Ceres. Plonowanie pszenicy twardej jest na ogół o około 30 % niższe od pszenicy zwyczajnej.

Poniższa charakterystyka odmian pszenicy ozimej, zarejestrowanych w 2018 roku, dodatkowo ułatwi rolnikowi selekcję i pomoże wybrać tę, która będzie najbardziej dostosowana do warunków gospodarowania.

Apostel – odmiana jakościowa chlebowa (grupa A). Plenność dobra. Przyrost plonu na wysokim poziomie agrotechniki przeciętny. Zimotrwałość dość mała (3,5°). Odporność na mączniaka prawdziwego i rdzę żółtą – dość duża, na choroby podstawy źdźbła, rdzę brunatną, brunatną plamistość liści, septoriozy liści i septoriozę plew – średnia, na fuzariozę kłosów – dość mała. Rośliny średniej wysokości, o dość małej odporności na wyleganie. Termin kłoszenia i dojrzewania średni. Masa 1000 ziaren duża, wyrównanie ziarna dobre, gęstość w stanie zsypanym dość duża. Odporność na porastanie w kłosie przeciętna, liczba opadania duża do bardzo dużej. Zawartość białka i ilość glutenu średnie. Wskaźnik sedymentacyjny SDS duży do bardzo dużego. Wydajność ogólna mąki średnia. Tolerancja na zakwaszenie gleby przeciętna.

Comandor – odmiana jakościowa chlebowa (grupa A). Plenność bardzo dobra. Przyrost plonu na wysokim poziomie agrotechniki przeciętny. Zimotrwałość prawie średnia (4,5°). Odporność na choroby podstawy źdźbła i rdzę brunatną – dość duża, na mączniaka prawdziwego, rdzę żółtą, brunatną plamistość liści, septoriozy liści, septoriozę plew i fuzariozę kłosów – średnia. Rośliny dość wysokie, o małej odporności na wyleganie. Termin kłoszenia i dojrzewania średni. Masa 1000 ziaren dość mała, wyrównanie ziarna średnie, gęstość w stanie zsypanym średnia. Odporność na porastanie w kłosie przeciętna, liczba opadania bardzo duża. Zawartość białka średnia, ilość glutenu duża. Wskaźnik sedymentacyjny SDS duży. Wydajność ogólna mąki dość mała. Tolerancja na zakwaszenie gleby przeciętna.

Euforia – odmiana jakościowa chlebowa (grupa A). Plenność bardzo dobra. Przyrost plonu na wysokim poziomie agrotechniki poniżej średniej. Zimotrwałość dość duża (5,5°). Odporność na mączniaka prawdziwego i rdzę brunatną – dość duża, na choroby podstawy źdźbła, rdzę żółtą, septoriozy liści, septoriozę plew i fuzariozę kłosów – średnia, na brunatną plamistość liści – dość mała. Rośliny dość niskie, o dość dużej odporności na wyleganie. Termin kłoszenia dość wczesny,

dojrzewania średni. Masa 1000 ziaren średnia, wyrównanie ziarna dość dobre, gęstość w stanie zsypanym dość duża. Odporność na porastanie w kłosie dość duża, liczba opadania bardzo duża. Zawartość białka średnia, ilość glutenu dość duża. Wskaźnik sedymentacyjny SDS duży do bardzo dużego. Wydajność ogólna mąki średnia. Tolerancja na zakwaszenie gleby dość duża.

Reduta – odmiana jakościowa chlebowa (grupa A). Plenność dość dobra. Przyrost plonu na wysokim poziomie agrotechniki poniżej średniej. Zimotrwałość prawie średnia (4,5°). Odporność na choroby podstawy źdźbła – dość duża, na rdzę brunatną, rdzę żółtą, brunatną plamistość liści i septoriozę plew – średnia, na mączniaka prawdziwego, septoriozy liści i fuzariozę kłosów – dość mała. Rośliny średniej wysokości, o przeciętnej odporności na wyleganie. Termin kłoszenia i dojrzewania średni. Masa 1000 ziaren dość mała, wyrównanie ziarna średnie, gęstość w stanie zsypanym duża. Odporność na porastanie w kłosie przeciętna, liczba opadania bardzo duża. Zawartość białka średnia, ilość glutenu średnia. Wskaźnik sedymentacyjny SDS duży do bardzo dużego. Wydajność ogólna mąki dość mała. Tolerancja na zakwaszenie gleby przeciętna.

Blaskawica – odmiana chlebowa (grupa B). Plenność dość dobra. Przyrost plonu na wysokim poziomie agrotechniki powyżej średniej. Zimotrwałość mała do średniej (4,0°). Odporność na rdzę brunatną – dość duża, na choroby podstawy źdźbła, rdzę żółtą i septoriozy liści – średnia, na brunatną plamistość liści, septoriozę plew i fuzariozę kłosów – dość mała, na mączniaka prawdziwego – mała. Rośliny dość niskie, o dość małej odporności na wyleganie. Termin kłoszenia wczesny, dojrzewania średni. Masa 1000 ziaren dość duża, wyrównanie ziarna dość słabe, gęstość w stanie zsypanym dość duża. Odporność na porastanie w kłosie przeciętna, liczba opadania średnia. Zawartość białka dość mała, ilość glutenu mała. Wskaźnik sedymentacyjny SDS duży. Wydajność ogólna mąki dość mała.

Tolerancja na zakwaszenie gleby przeciętna.

Plejada – odmiana chlebowa (grupa B). Plenność bardzo dobra. Przyrost plonu na wysokim poziomie agrotechniki poniżej średniej. Zimotrwałość średnia (5,0°). Odporność na choroby podstawy źdźbła, mączniaka prawdziwego, rdzę brunatną, septoriozy liści, septoriozę plew i fuzariozę kłosów – dość duża, na brunatną plamistość liści – średnia, na rdzę żółtą – dość mała. Rośliny dość wysokie, o dość małej odporności na wyleganie. Termin kłoszenia i dojrzewania średni. Masa 1000 ziaren średnia, wyrównanie ziarna słabe, gęstość w stanie zsypanym duża. Odporność na porastanie w kłosie średnia, liczba opadania duża do bardzo dużej. Zawartość białka dość mała, ilość glutenu średnia. Wskaźnik sedymentacyjny SDS duży. Wydajność ogólna mąki dość duża. Tolerancja na zakwaszenie gleby dość duża.

RGT Treffer – odmiana chlebowa (grupa B). Plenność dobra do bardzo dobrej. Przyrost plonu na wysokim poziomie agrotechniki przeciętny. Zimotrwałość prawie średnia (4,5°). Odporność na rdzę żółtą i fuzariozę kłosów – dość duża, na choroby podstawy źdźbła, mączniaka prawdziwego, rdzę brunatną, septoriozy liści i septoriozę plew – średnia, na brunatną plamistość liści – dość mała. Rośliny średniej wysokości, o dość małej odporności na wyleganie. Termin kłoszenia i dojrzewania średni. Masa 1000 ziaren dość mała, wyrównanie ziarna dość słabe, gęstość w stanie zsypanym średnia. Odporność na porastanie w kłosie przeciętna, liczba opadania duża do bardzo dużej. Zawar-

tość białka dość mała, ilość glutenu mała do bardzo małej. Wskaźnik sedymentacyjny SDS bardzo duży. Wydajność ogólna mąki średnia. Tolerancja na zakwaszenie gleby przeciętna.

Sfera – odmiana chlebowa (grupa B). Plenność dobra. Przyrost plonu na wysokim poziomie agrotechniki przeciętny. Zimotrwałość mała do średniej (4,0°). Odporność na mączniaka prawdziwego – dość duża, na choroby podstawy źdźbła, rdzę brunatną, rdzę żółtą, septoriozy liści i septoriozę plew – średnia, na brunatną plamistość liści i fuzariozę kłosów – dość mała. Rośliny średniej wysokości, o dość małej odporności na wyleganie. Termin kłoszenia i dojrzewania średni. Masa 1000 ziaren średnia, wyrównanie ziarna dość słabe, gęstość w stanie zsypanym średnia. Odporność na porastanie w kłosie przeciętna, liczba opadania duża do bardzo dużej. Zawartość białka dość mała, ilość glutenu średnia. Wskaźnik sedymentacyjny SDS duży. Wydajność ogólna mąki średnia. Tolerancja na zakwaszenie gleby dość duża.

SY Orofino – odmiana chlebowa (grupa B). Plenność dobra do bardzo dobrej. Przyrost plonu na wysokim poziomie agrotechniki poniżej średniej. Zimotrwałość mała do średniej (4,0°). Odporność na choroby podstawy źdźbła, mączniaka prawdziwego, rdzę brunatną, rdzę żółtą i septoriozy liści – dość duża, na brunatną plamistość liści, septoriozę plew i fuzariozę kłosów – średnia. Rośliny średniej wysokości, o przeciętnej odporności na wyleganie. Termin kłoszenia i dojrzewania średni. Masa 1000 ziaren dość duża, wyrównanie średnie, gęstość w stanie zsypanym średnia. Odporność na porastanie w kłosie przeciętna, liczba opadania dość duża. Zawartość białka dość mała, ilość glutenu mała. Wskaźnik sedymentacyjny SDS duży do bardzo dużego. Wydajność ogólna mąki średnia. Tolerancja na zakwaszenie gleby przeciętna.

Titanus – odmiana chlebowa (grupa B). Plenność dobra. Przyrost plonu na wysokim poziomie agrotechniki przeciętny. Zimotrwałość mała (3,0°). Odporność na choroby podstawy źdźbła, mączniaka prawdziwego, brunatną plamistość liści i septoriozy liści – średnia, na rdzę brunatną, septoriozę plew i fuzariozę kłosów – dość mała, na rdzę żółtą – mała. Rośliny dość niskie, o dość dużej odporności na wyleganie. Termin kłoszenia i dojrzewania średni. Masa 1000 ziaren dość duża, wyrównanie ziarna przeciętne, gęstość w stanie zsypanym średnia. Odporność na porastanie w kłosie przeciętna, liczba opadania dość duża. Zawartość białka i ilość glutenu dość mała. Wskaźnik sedymentacyjny SDS bardzo duży. Wydajność ogólna mąki średnia. Tolerancja na zakwaszenie gleby dość duża.

Sikorka – odmiana pastewna (grupa C). Plenność dobra do bardzo dobrej. Przyrost plonu na wysokim poziomie agrotechniki przeciętny. Zimotrwałość mała (3,0°). Odporność na rdzę żółtą – dość duża, na mączniaka prawdziwego, brunatną plamistość liści, septoriozy liści, septoriozę plew i fuzariozę kłosów – średnia, na choroby podstawy źdźbła i rdzę brunatną – dość mała. Rośliny dość niskie, o przeciętnej odporności na wyleganie. Termin kłoszenia i dojrzewania średni. Masa 1000 ziaren dość mała, wyrównanie ziarna średnie, gęstość w stanie zsypanym przeciętna. Odporność na porastanie w kłosie średnia, liczba opadania duża do bardzo dużej. Zawartość białka mała. Tolerancja na zakwaszenie gleby dość duża.

Ilona Śpiewak

COBORU Stacja Doświadczalna

Oceny Odmian w Sulejowie

Plusy i minusy „unijnych” poplonów

Po zbiorze plonu głównego często siejemy poplon lub międzyplon. Ten sposób postępowania, stosowany głównie w gospodarstwach specjalizujących się w uprawie zbóż, jest istotnym elementem tzw. uproszczonego zmiarowania. Praktyki te nie straciły na znaczeniu i popularności mimo rozwijającej się technologii produkcji, a także zauważalnej ewolucji w zakresie uprawianych obecnie w naszym klimacie gatunków roślin.

Warto jednocześnie zauważyć, że w 2004 roku, wraz z wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej, oprócz dopłat bezpośrednich, płatności ONW i wsparcia działań inwestycyjnych, przewidziano również środki finansowe z tytułu realizowania programów rolnośrodowiskowych. Najpopularniejszym wśród nich stał się pakiet o nazwie „Ochrona gleb i wód”, który zakładał stosowanie na gruntach ornych, wspomnianych poplonów oraz międzyplonów, a także tzw. wsiewek poplonowych. Rolnicy chętnie przystępowali do jego realizacji. Środki finansowe uzyskane z dotacji rolnośrodowiskowej, zwłaszcza w przypadku mniejszych gospodarstw, mogły bowiem w jakimś stopniu zasilić ich budżet.

Należy jednak zauważyć, że przez długi czas obowiązywania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 istniały istotne ograniczenia w zakresie możliwości realizowania działań rolno-środowiskowo-klimatycznych w poszczególnych regionach kraju. Przepisy wskazywały bowiem wyraźnie, że dotacje na poplony mogą zostać przyznane jedynie tym producentom rolnym, których grunty położone są na obszarach szczególnie zagrożonych erozją wodną, gdy gleby posiadają niską zawartość próchnicy, lub też działki rolne znajdują się na obszarach narażonych na zanieczyszczenia azotanami pochodzenia rolniczego (OSN). W województwie łódzkim, wykazy stanowiące załączniki do odpowiednich aktów prawnych, sporządzone w oparciu o ww. parametry, wymieniały jedynie kilka gmin. Izba Rolnicza Województwa Łódzkiego czyniła starania, aby tak sformułowane ograniczenia usunąć. Ostatecznie za sprawą nowelizacji ustawy Prawo wodne sytuacja uległa zmianie i dotacje na poplony wróciły od roku 2018. Można zatem obecnie podejmować 5 letnie zobowiązania w ramach Pakietu 2 „Ochrona gleb i wód” – wariant 2.1. „Międzyplony”, choć kształt tego programu po roku 2020 trudno w tym momencie przewidzieć.

Aspekt finansowy uprawy poplonów należy jednak pojmować głównie w kategoriach rekompensaty z tytułu proekologicznego gospodarowania na posiadanych gruntach. Wiąże się ono bowiem m.in. z utrzymaniem re-

strykcyjnych wymagań w zakresie stosowania nawozów i środków ochrony roślin. Wspomnieć należy również, że rolnicy uzyskujący środki finansowe w związku z uprawą międzyplonów zobowiązani są zapewnić okrywą roślinną na gruntach w okresie zimowym. Istnieje zatem zakaz zaorania międzyplonów jesienią. Możliwe jest wykonanie orki dopiero po 1 marca, co w latach z deficytem wody, powoduje niepotrzebne przesuszenie gleby. Nie ma również szansy na wprowadzenie do gleby dużej ilości masy zielonej, bowiem pozostawione na zimę rośliny jare ulegają przemarznięciu i obumierają. Z kolei uprawa w międzyplonie roślin ozimych np. rzepaku, może powodować śladową konkurencję z wysianym wiosną zbożem jarym, gdyż często mimo wykonania orki, niewielki odsetek roślin poplonowych wydostaje się na powierzchnię gleby. Pozostawienie roślin na zimę, czy to jarych, czy ozimych, zapobiega jednak erozji gleby, co jest zjawiskiem niewątpliwie korzystnym. Pole porośnięte roślinnością może również stanowić schronienie i pokarm dla dzikiej zwierzyny. Na pewno zachęcająco wygląda również stawka dopłaty do hektara pola obsianego międzyplonem, która wynosi obecnie 650 zł.

W moim gospodarstwie Plan działalności rolnośrodowiskowej, zakładający realizację Pakietu 2 „Ochrona gleb i wód”, wariant 2.1. „Międzyplony”, został opracowany doradcę rolnośrodowiskowego z Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego. Plan ten przewiduje, iż na wybranych działkach rolnych, będą corocznie, przez okres 5 lat, wysiewane międzyplony składające się z gorczycy, łubinu i owsa, z dominującym udziałem tej pierwszej rośliny. Na zdjęciu widoczny jest międzyplon wysiany 20 sierpnia. Niewątpli-

wie opady, które w ostatnim czasie przeszły przez centralną Polskę nadały uprawie szybkie tempo wzrostu. W mojej okolicy rosną również poplony z rzodkwi oleistej, słonecznika, czy facelii. Można zatem w oparciu o wymienione rośliny skomponować poplon według własnych upodobań, uwzględniając wymóg, iż mieszanka poplonowa musi składać się minimum z trzech gatunków roślin i jednocześnie gatunek rośliny dominującej w mieszance, lub gatunki zbóż wykorzystane w mieszance, nie mogą przekroczyć 70% jej składu.

Warto wspomnieć, że istotną cechą Pakietu 2.1. jest jego elastyczność. Zobowiązanie rolnośrodowiskowe może być bowiem, w kolejnych latach, realizowane na różnych działkach. Dopuszczalne jest również zwiększenie lub zmniejszenie powierzchni objętej zobowiązaniem o nie więcej niż 15% , w odniesieniu do wielkości powierzchni objętej zobowiązaniem w pierwszym roku. Gdy chodzi o obowiązki rolnika podejmującego zobowiązanie w ramach Pakietu 2.1. trzeba podkreślić, iż bezwzględnie wymagane jest prowadzenie, na bieżąco, rejestru działalności rolnośrodowiskowej. Rejestr ten pełni rolę dziennika w którym zapisywane są wszystkie zabiegi agrotechniczne wykonane na poszczególnych działkach rolnych wraz z datą ich wykonania, dawką zastosowanych środków ochrony roślin, czy nawozów. Rejestr należy prowadzić przez cały okres zobowiązania tj. przez 5 lat, w odniesieniu do gruntów objętych zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym.

Michał Owczarek

*Członek Rady Powiatowej IRWŁ Powiatu Łódzkiego-Wschodniego,
Gmina Rzgów*

Polskie superowoce właśnie dojrzewają

W chińskiej medycynie ludowej ich właściwości były dobrze znane. Stosowano je w przypadku problemów z trawieniem, hemoroidów, reumatyzmu, a nawet nowotworów. Dzisiaj wiemy, że kuracje te mogły być skuteczne. Naukowcy udowodnili bowiem, że owoce kiwi są jednymi z najbardziej odżywczych owoców spośród wszystkich powszechnie spożywanych. Warto dołączyć je do codziennej diety, zwłaszcza jesienią, gdy wzrasta ryzyko przeziębień. W strefie klimatu umiarkowanego popularność zdobywają minikiwi, które pod wieloma względami są bardziej atrakcyjne niż ich większy „kuzyn” uprawiany w „ciepłych krajach”.

Polskie bingo

W tym roku po raz pierwszy do sprzedaży trafi polska odmiana minikiwi o wdzięcznej nazwie 'Bingo' wyhodowana przez profesora Piotra Latochę z SGGW i uprawiana przez plantatorów z okolic Grójca. Rośliny są mrozoodporne, dobrze znoszą polskie warunki klimatyczno-glebowe, ich uprawa nie wymaga ochrony chemicznej gdyż rośliny są praktycznie wolne od chorób i szkodników. Minikiwi z SGGW właśnie dojrzewają i na sklepowych półkach powinny pojawić się na początku października. Na rynku dostępne są także inne odmiany uprawiane przez grójeckich sadowników, którzy korzystają ze wsparcia naukowców uczelni. Te wcześniej dojrzewające już trafiły do polskich sklepów.

Minikiwi jest super

Owoce minikiwi odznaczają się przyjemnym słodko-kwaśnym smakiem i ciekawym aromatem. W odróżnieniu od zwykłego kiwi są niewielkie i mają jadalną skórkę. Dzięki temu przygotowanie ich do spożycia jest bardzo łatwe – wystarczy po prostu umyć i jeść bez krojenia, jak np. winogrona. Dlatego są często traktowane jako 'super-przekąska'. To jednak niejedyne ich zalety.

Kiwi znajduje się na szczycie rankingu najbardziej odżywczych spośród powszechnie spożywanych owoców. Znajduje się w nich ponad 20 związków bioaktywnych, w tym dużo witamin i minerałów. Z prowadzonych na całym świecie badań naukowych wynika, że minikiwi są w większość tych cennych składników jeszcze bogatsze niż kiwi.

Skórka jest najlepsza

Skórka owocu ma bardzo ważne zadanie – chroni dojrzewające wewnątrz nasiona przed szkodliwym wpływem czynników zewnętrznych, takich jak bakterie, wirusy czy substancje chemiczne. Z tego powodu to właśnie w niej znajduje się najwięcej fenoli i kwasu askorbinowego (witaminy C). Ponieważ substancje te mają także istotny wpływ na funkcjonowanie naszego organizmu – oczyszczają go z chorobotwórczych wolnych rodników – powinniśmy jak najczęściej jeść owoce ze skórką. W przypadku tradycyjnego kiwi drażniące włoski i gruba skórka skutecznie odstrasza potencjalnych amatorów, tymczasem skórkę minikiwi można zjeść bez problemu i ze smakiem. W dodatku z badań (2015) przeprowadzonych przez zespół naukowców pod kierunkiem prof. Piotra Latochy wynika, że jest ona znacznie bardziej zasob-

na w cenne składniki odżywcze niż skórka kiwi: gruba skórka pokryta gęstym owłosieniem na tyle skutecznie chroni owoc przed czynnikami zewnętrznymi, że ochrona związkami chemicznymi nie jest aż tak potrzebna. Minikiwi tej włochatej osłonki nie ma, więc musi tworzyć mocniejsze zapory m.in. z fenoli i kwasu askorbinowego.

Mały wielki owoc

Co jeszcze znajdziemy w owocach z rodziny aktinidia, do których należą kiwi i minikiwi? Lista substancji odżywczych jest długa. Gdybyśmy mieli do czynienia ze specyfikiem farmaceutycznym, pewnie reklamowano by

Tabela 1. Zawartość substancji odżywczych w 100 g skórki owocu:

Substancja	Minikiwi 'Bingo'	Kiwi 'Hayward'
Fenole	216.9 +/- 24.8	91.0 +/- 6.6
Kwas askorbinowy	142.2 +/- 13.6	55.0 +/- 3.5

go jako wieloskładnikowy preparat odżywczy o korzystnym wpływie na układ trawienny, przyspieszający metabolizm, obniżający poziom złego cholesterolu, chroniący wątrobę, zapobiegający miażdżycy, chorobom nowotworowym, neurodegeneracyjnym oraz cukrzycy, a w dodatku mający tylko 50-60 kcal w 100 g.

Minikiwi ma m.in.:

- bardzo dużo witaminy C (34-430 mg/100 g),
- witaminy z grupy B (w tym bardzo dużo myoinozitolu),
- witaminę A,
- witaminę E,
- enzymy proteolityczne (głównie actinidin) m.in. wspomagające trawienie,
- minerały w tym:
 - potas (jest równie dobrym źródłem jak banany),
 - wapń (więcej niż mają jabłka),
 - dużo żelaza,
 - dużo magnezu,
 - mangan,
 - cynk,
 - karotenoidy (głównie luteinę – najwięcej wśród

popularnych owoców i betakaroten),

- chlorofile,
- 20 różnych aminokwasów,
- dobrą proporcję kwasów tłuszczowych – nasycone (14-30%) i nienasycone (70-86%),
- antocyjany,
- pektyny, 2-3% błonnika

Bogaty skład owoców powoduje efekt synergii: wiadomo, że niektóre składniki odżywcze są lepiej wchłaniane razem z innymi, na przykład żelazo dobrze się przyswaja w połączeniu z witaminą C. Minikiwi zawiera znaczne ilości obydwu składników.

Jeszcze nie wszystko wiemy

Owoce minikiwi najlepiej jest spożywać na świeżo jako przekąskę lub w różnych sałatkach. W dalszym ciągu trwają badania nad możliwościami ich zastosowania zarówno w przemyśle spożywczym, jak i farmaceutycznym. W Nowej Zelandii dostępny jest już lek wyprodukowany na bazie owoców kiwi. Działa on na układ trawienny i jest stosowany m.in. przy rekonwalescencji po operacjach układu pokarmowego. Prowadzone są także badania nad wpływem minikiwi na układ autoimmunologiczny.

Zespół naukowców z SGGW we współpracy z badaczami z Korei Południowej i Japonii przeprowadził także badania dotyczące wpływu spożycia owoców minikiwi na aortę i wątrobę u szczurów (*Actinidia arguta* supplementation protects aorta and liver with induced hypercholesterolemia). Okazało się, że zwierzęta, które miały te owoce w swojej diecie, były znacznie odporniejsze na miażdżycę obu organów.

Z kolei naukowcy zajmujący się technologią żywności (Wydział Nauk o Żywności SGGW) opracowują różne sposoby przetwórstwa spożywczego minikiwi, np. różne metody suszenia. Badacze z Wydziału Nauk o Zwierzętach sprawdzają, jak dodatek tego owocu do paszy kurcząt brojlerów wpływa na jakość ich mięsa. W ten sposób będą mogły zostać zagospodarowane owoce, które z różnych względów (uszkodzenia, deformacje) nie nadają się do sprzedaży.

Anna Ziółkowska

Konsultacja merytoryczna: dr hab. Piotr Latocha, prof. SGGW.

Wydział Ogrodnictwa, Biotechnologii

i Architektury Krajobrazu SGGW

Źródło: www.akademiodobregosmaku.sggw.pl

UBEZPIECZENIA UPRAW ROLNYCH REALIZOWANYCH Z DOPLATAMI DO SKŁADKI ZE ŚRODKÓW BUDŻETU PAŃSTWA - JESIEŃ 2018 r.

W tym roku sprzedaż ubezpieczeń upraw rolnych, umożliwiających z jednej strony spełnienie obowiązku ubezpieczenia, a z drugiej skorzystanie z dopłaty do składki ze środków budżetu państwa, prowadzi pięć zakładów ubezpieczeń. Umowy z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi zostały podpisane przez: Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych „TUW”, Powszechny Zakład Ubezpieczeń S.A., Concordia Polska Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych, Pocztowe Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych oraz InterRisk Towarzystwo Ubezpieczeń S.A. Vienna Insurance Group.

Z przepisów ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 2047, z późn. zm.) wynika, że rolnik, który w poprzednim roku uzyskał płatności w ramach systemu wsparcia bezpośredniego, ma obowiązek zawarcia umowy ubezpieczenia co najmniej 50% powierzchni upraw rolnych wymienionych w ww. ustawie, tj. **upraw zbóż, kukurydzy, rzepaku, rzepiku, chmielu, tytoniu, warzyw gruntowych, drzew i krzewów owocowych, truskawek, ziemniaków, buraków cukrowych lub roślin strączkowych** od zasiewu lub wysadzenia do ich zbioru, od ryzyka wystąpienia szkód spowodowanych przez co najmniej jedno z niżej wymienionych zdarzeń: **powódź, grad, suszę, ujemne skutki przezimowania oraz przymrozki wiosenne**. Umowa ubezpieczenia obejmuje ochroną tylko plon główny ww. upraw rolnych, przy czym za plon główny uznaje się w przypadku: zbóż, rzepaku i rzepiku, kukurydzy przeznaczonej na ziarno – **ziarna lub nasiona**; kukurydzy przeznaczonej na paszę – **kolby i nadziemne części rośliny**; buraków cukrowych – **korzenie buraka**; ziemniaków – **bulwy**; warzyw gruntowych – **części warzyw gruntowych przeznaczone do konsumpcji**; drzew i krzewów owocowych oraz truskawek – **owoce lub całe nasadzenia**; chmielu – **szyszki**; tytoniu – **liście**; roślin strączkowych – **nasiona**.

Rolnik, który nie spełni obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia obowiązkowego upraw rolnych, tj. ubezpieczenia co najmniej 50% powierzchni upraw znajdujących się w danym momencie „na polu”, zobowiązany jest wnieść opłatę za niespełnienie tego obowiązku. Wysokość opłaty obowiązującej w każdym roku kalendarzowym, stanowi równowartość w złotych **2 euro od 1 ha**, ustaloną przy zastosowaniu kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski według tabeli kursów nr 1 w roku kontroli. Opłata za niespełnienie obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia obowiązkowego upraw rolnych jest wnoszona na rzecz gminy właściwej ze względu na miejsce zamieszkania albo siedzibę rolnika. Powyższe sankcje nie mogą jednak być stosowane wobec rolników w przypadku, gdy rolnik nie zawrze umowy obowiązkowego ubezpieczenia upraw rolnych z powodu pisemnej odmowy zawarcia takiej umowy ubezpieczenia obowiązkowego, udzielonej przez co najmniej dwa zakłady ubezpieczeń, które zawarły z ministrem właściwym do spraw rolnictwa umowy w sprawie dopłat.

W 2018 roku maksymalne sumy ubezpieczenia upraw rolnych wynoszą (gdy sumy te zostaną przekroczone nie przysługuje żadna dopłata do składki ze środków budżetu państwa):

- dla zboża – 10 650 zł;
- dla kukurydzy – 8 450 zł;
- dla rzepaku i rzepiku – 9 900 zł;
- dla chmielu – 56 050 zł;
- dla tytoniu – 31 350 zł;
- dla warzyw gruntowych – 129 600 zł;
- dla drzew i krzewów owocowych – 131 500 zł;
- dla truskawek – 84 500 zł;
- dla ziemniaków – 25 000 zł;

- dla buraków cukrowych – 9 900 zł;
- dla roślin strączkowych – 14 400 zł.

Dopłaty ze środków budżetu państwa wynoszą maksymalnie 65% składki ubezpieczeniowej, pod warunkiem, że określone przez zakłady ubezpieczeń stawki taryfowe za osiem ryzyk (bez ryzyka suszy i ujemnych skutków przezimowania) nie przekraczają:

- 9% sumy ubezpieczenia dla upraw na glebach klasy I – IVb;
- 12% sumy ubezpieczenia dla upraw na V klasie gleby i
- 15% sumy ubezpieczenia dla upraw na VI klasie gleby.

Zgodnie z tym przepisem, w przypadku przekroczenia stawki taryfowej za 8 ryzyk ponad : 9%, 12% lub 15%, dopłaty do składki ubezpieczeniowej takich upraw będą pomniejszane proporcjonalnie do procentu ich podwyższenia ponad ww. poziomy stawek taryfowych.

Nieco odmiennie uregulowania obowiązują tylko dla ubezpieczeń upraw drzew i krzewów owocowych oraz upraw truskawek (tutaj nie ma znaczenia wysokość stawek za osiem ryzyk), w przypadku których maksymalny poziom dopłaty do składki nie może przekroczyć 65% ze stawek taryfowych:

- 9% s.u. dla upraw na klasach gleby I-IVb (czyli maksymalna dopłata to **5,85% s.u.**);
- 12% s.u. dla upraw na klasie V (czyli maksymalna dopłata to **7,8% s.u.**) oraz
- 15% s.u. dla upraw na klasie VI (czyli maksymalna dopłata to **9,75% s.u.**).

Jeżeli uprawa rolna prowadzona jest na działce ewidencyjnej, na której występują użytki rolne różnych klas (tzw. mozaika glebowa), przy ustalaniu stawek taryfowych uwzględniana będzie klasa tych użytków rolnych, których powierzchnia, zgodnie z oświadczeniem rolnika, na danej działce jest największa.

W tym roku nadal producent rolny może ubezpieczyć swoje uprawy rolne od jednego lub łącznie od kilku wybranych rodzajów ryzyka, z zachowaniem możliwości skorzystania z dofinansowania do składek ubezpieczeniowych ze środków budżetu państwa.

Rolnik dopełniając obowiązek ubezpieczenia upraw rolnych w Towarzystwie Ubezpieczeń Wzajemnych „TUW” ma możliwość skorzystania z oferty w 20 różnych wariantach, począwszy od pojedynczych ryzyk, poprzez pakiety dwóch, trzech, pięciu ryzyk, aż po pakiet wszystkich dziesięciu ryzyk, wskazanych w ww. ustawie. Oferta przewiduje także możliwość skorzystania z dodatkowych zniżek, w tym za posiadanie w Towarzystwie Ubezpieczeń Wzajemnych „TUW” umowy ubezpieczenia budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego oraz za jednorazową opłatę składki. Można również opłacić składkę w systemie ratałnym.

Pragniemy poinformować naszych Czytelników, że Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy o zmianie ustawy o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich wraz z projektem uchwały Rady Ministrów w sprawie udzielenia zgody na dokonanie notyfikacji Komisji Europejskiej projektu zmiany programu pomocy dotyczącego dopłat do składek z tytułu ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich oraz częściowego dofinansowania odszkodowań wy-

placonych producentom rolnym w związku z suszą (reasekuracja) – dokumenty przedłożone przez ministra rolnictwa i rozwoju wsi.

Do ustawy wprowadzono rozwiązania, dzięki którym więcej producentów rolnych będzie mogło zawierać umowy ubezpieczenia swojej produkcji – z dopłatą z budżetu państwa do składki ubezpieczenia – zawierające ryzyko suszy. Producenci rolni będą mogli sami zdecydować na ile chcą się ubezpieczyć od ryzyka suszy. Sami wybiorą poziom zmniejszenia odszkodowania o: 20, 25 albo 30 proc. sumy ubezpieczenia w zamian za niższą składkę. Nadal zostanie zachowany udział własny rolnika w ubezpieczeniu na poziomie 10 proc. wartości szkody w przypadku ubezpieczeń od wszystkich ryzyk, z wyłączeniem suszy.

Nowe przepisy powinny przyczynić się do większego zainteresowania producentów rolnych zawieraniem umów ubezpieczenia upraw rolnych od ryzyka suszy – przez możliwość ubezpieczenia w dostępnej cenie – co w praktyce powinno prowadzić do zwiększenia powierzchni ubezpieczonych upraw. Propozycje nie spowodują skutków dla budżetu państwa – dopłaty z budżetu państwa do ubezpieczeń będą na poziomie wskazanym w ustawie z 15 grudnia 2006 r. o zmianie ustaw o ubezpieczeniu upraw rolnych i zwierząt gospodarskich. Znowelizowana ustawa ma obowiązywać z dniem następującym po dacie ogłoszenia w Dzienniku Ustaw. Nowe rozwiązanie zostanie wdrożone po uzyskaniu pozytywnej decyzji Komisji Europejskiej w sprawie zmiany programu pomocowego dotyczącego stosowania dopłat z budżetu państwa do składek ubezpieczenia. (Źródło: MRiRW)

Oprac. Jagoda Perlicusz-Biazik

Zachęcając zatem Państwa do skorzystania z oferty Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych „TUW”, zapraszamy do zapoznania się z jej szczegółami w jednostkach terenowych i u naszych Przedstawicieli.

Zapraszamy do Biura Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych „TUW” i Oddziałów Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych „TUW”.

Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych „TUW”

**Biuro Regionalne w Łodzi
ul. Swojska 4, 91-342 Łódź
tel. 42 640-69-80**

e-mail: lodz@tuw.pl www.tuw.pl

** Informacja stanowi materiał promocyjny Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych „TUW” z siedzibą w Warszawie 02-793, ul. H. Raabego 13.*

ŚWIEŻE I ZDROWE BO ZE ZJAZDOWEJ

Dynia - królowa jesieni

Dynia to chyba jedno z bardziej niedocenionych, jesiennych warzyw, a dające przecież tak mnóstwo kulinarnych możliwości. Nie tylko pięknie wygląda, ale i świetnie smakuje. To uniwersalne warzywo sprawdza się zarówno w daniach słodkich, jak i słonych, w ciastach i deserach, zupach i daniach głównych. Dynia doskonale nadaje się na przetwory, świetnie się też przechowuje, a więc korzystać z niej można przez całą zimę.

Widać, że warzywo to zyskuje na popularności bo pojawiają się coraz nowsze odmiany i znacznie też wydłuża się okres jej produkcji i sprzedaży. Odmiany różnią się nie tylko wyglądem, kolorem, ale i smakiem. Obok najpopularniejszej polskiej dyni o pomarańczowej grubej skórce, kupimy dynię Makaronową, Hokkaido, Muskat, Piżmową, Prowansalską dynię muszkatołową czy dynię Acorn. Warzywo to polecane jest szczególnie osobom będącym na dietach odchudzających, ze względu na niskokaloryczność oraz dużą zawartość błonnika pokarmowego. Zawiera w sobie dużo cennego B-karotenu (im bardziej pomarańczowa odmiana, tym go więcej), któremu przypisuje się właściwości przeciwnowotworowe. Bogata jest również

układ odpornościowy oraz działa odkwaszająco na organizm. Jest lekkostrawna, dlatego polecana jest dla małych dzieci i osób mających problemy żołądkowe.

Bardzo zdrowe są również pestki dyni. To prawdziwa bomba, jeśli chodzi o zawartość manganu, fosforu, magnezu i cynku. Powinny więc znaleźć się na stałe w diecie dodane do sałatek, pieczywa, czy spożywane same jako przekąska. Warto wspomnieć, że zawierają mnóstwo cennych nienasyconych kwasów tłuszczowych. Olej z pestek dyni jest drogocennym produktem stosowanym w leczeniu miażdżycy, ma działanie przeciwzapalne, do tego wspaniale komponuje się z wszelkimi sałatkami. Zapach i smak oleju dyniowego jest lekko orzechowy, przyjemny. Powinno się go używać do gotowanych warzyw, a także potraw przygotowywanych na zimno. Można go stosować zarówno do dań słodkich, jak i wytrawnych.

Należy zaznaczyć, że o smaku dyni w dużej mierze decyduje sposób jej przygotowania. Surowy miąższ jest raczej wodnisty i pozbawiony smaku. Dopiero po ugotowaniu, upieczeniu bądź smażeniu, a także doprawieniu i wkomponowaniu w danie, dynia nabiera smaku i charakteru. Tartą surową dynię można wykorzystać np. do placków, a usmażoną lub ugotowaną w kawałkach np. do makaronu, dań jednogarnkowych. Często wykorzystywane jest też puree z pieczonej dyni.

Dynia to również najbardziej znany symbol święta Halloween. Odpowiednio dobrana, z ciekawie wyciętym wzorem i zapaloną wewnątrz świeczką, sprawi, że będzie pięknie świecąca

dekoracją, a nasze wnętrza i otoczenie staną się cieplejsze i bardziej klimatyczne. **Sezon na dynię trwa, dlatego i w Twoim domu powinny zagościć potrawy z dyni.**

Zupa krem z pieczonej dyni

z mleczną pianką z nutą pomarańczową i masłem szafarowym

Składniki

1,2 kg dyni (zważonej po obraniu i usunięciu nasion)
sól morską, 2 łyżki oliwy extra vergine lub oleju z orzechów włoskich/ z pestek dyni
1 szklanka mleka, 1 szklanka bulionu jarzynowego, 1/3 szklanki soku pomarańczowego

Do podania

Świeżo zmielony pieprz np. kolorowy, piana z mleka, masło szafarowe: 40g masła i 2-3 gałązki szalwii, pieczywo - opcjonalnie

Przygotowanie

- Piekarnik nagrzać do 200 stopni C. Dużą blachę wyłożyć papierem do pieczenia. Dynię opłukać, pokroić na kilka mniejszych kawałków, obrać ze skóry i usunąć pestki wraz z otoczkami. Pozostawić sam miąższ.
- Następnie dynię pokroić na 2 cm kostkę, oprószyć solą morską, włożyć do miski, skropić oliwą lub olejem i wymieszać. Wyłożyć na blachę i wstawić do piekarnika. Piec ok. 45 minut, uważając aby dynia się nie przypaliła.
- Upieczoną dynię włożyć do pojemnika blendera, dodać ubite mleko (połowę ilości), gorący bulion, sok pomarańczowy i zmiksować na gładki krem na najwyższych obrotach miksera. W razie potrzeby doprawić solą.
- Przygotować masło szafarowe: na małej patelni roztopić masło, włożyć gałązki szalwii i smażyć na małym ogniu przez kilka minut, aż szalwia stanie się chrupiąca.
- Podgrzaną zupę nalać do misek, udekorować pianą z mleka, polać masłem szafarowym ze smażoną szalwią i posypać świeżo zmielonym pieprzem kolorowym.

w białko, ma sporo potasu, wapnia, fosforu oraz witamin A, C, E, i z grupy B. Dynia wzmacnia

Risotto z kurczakiem i dynią

Aromatyczne i kremowe risotto z kurczakiem i dynią doprawione kurkumą i curry w proszku

Składniki

200 g fileta z kurczaka, 1 szklanka obranej i pokrojonej w kosteczkę dyni, ok. 500 ml bulionu drobiowego, 200 ml mleka, 2 łyżki masła, 1 cebulka szalotka, 100 g ryżu do risotto (arborio) 1 łyżeczka przyprawy curry w proszku, 1/2 łyżeczki kurkumy, 1/4 szklanki białego wina,

25 g tartego parmezanu lub grana padano, 4 łyżki posiekanych listków bazylii

Przygotowanie

- Fileta z kurczaka pokroić w kosteczkę. Przygotować dynię (obrać i pokroić w kostkę). Zagotować bulion i trzymać na małym ogniu. Mleko podgrzać.
- Roztopić 1 łyżkę masła w szerokim garnku lub na patelni i dodać pokrojoną w kosteczkę cebulę. Smażyć na małym ogniu co chwilę mieszając, aż cebulka się zeszklfi, ale nie będzie zrumieniona, przez około 5 minut.
- Dodać kurczaka, posolić go i obsmażyć z każdej strony. Dodać pokrojoną w kosteczkę dynię, wymieszać i smażyć przez ok. 1 minutę. Następnie dodać ryż i mieszając podsmażyć przez ok. 1-2 minuty. Dodać przyprawę curry i kurkumę, wlać wino i odparować, razem mieszając. Kiedy ryż wchłonie całkowicie jedną porcję płynu, wtedy dodać kolejną. Gotować w ten sposób risotto przez ok. 15-17 minut, wlewając kolejne porcje płynu i co chwilę mieszając. Na koniec ryż ma być ugotowany al dente i może pozostać trochę niewykorzystanego bulionu.
- Odstawić z ognia, przykryć i odczekać 1 minutę. Dodać pozostałą łyżkę masła, większość parmezanu i połowę posiekanej bazylii, wymieszać. W razie potrzeby doprawić solą. Wyłożyć na talerze, posypać resztą parmezanu i bazylii.

Zapraszamy na Zjazdową po piękne, kolorowe, duże, małe i w różnych odmianach dynie - królowe jesieni!

Tekst i zdjęcia: Rynek Hurtowy „Zjazdowa” S.A.

Źródło przepisu: www.kwestiasmaku.com

Łódzki Rynek Hurtowy Zjazdowa S.A.

ul. Budy 4 91-610 Łódź tel.: 42 650 87 02 marketing@zjazdowa.com.pl <http://www.zjazdowa.com.pl>

W poszukiwaniu zdrowej słodczy

Cukier – to biała śmierć, alarmują lekarze i dietetycy. I mają rację. Glukoza negatywnie wpływa na nasz organizm, powodując m.in. wzrost masy ciała i związane z tym choroby metaboliczne takie jak chociażby cukrzyca. Mimo to słodki smak jest przez większość ludzi bardzo lubiany. Nic więc dziwnego, że producenci żywności próbują tworzyć produkty, które będą i słodkie, i zdrowe. Tylko czy to w ogóle jest możliwe?

Co to jest cukier?

To, co w pierwszej kolejności kojarzy nam się ze słowem „cukier”, to handlowa nazwa sacharozy, otrzymywanej z buraków cukrowych. Jest ona powszechnie stosowana w przemyśle spożywczym i codziennej kuchni jako składnik poprawiający smak (lubimy słodkie) i właściwości organoleptyczne (nadają kolor i zapach) oraz mający właściwości utrwalające (sprawia, że owoce się nie psują). Od wieków cukry są wykorzystywane jako substancje słodzące, począwszy od miodu, przez sacharozę, aż po cukry otrzymywane ze skrobi. Większość produkowanego cukru jest przeznaczona do bezpośredniej konsumpcji jako środek słodzący, a także utrwalający. Cukry jako składniki żywności, poza nadaniem smaku słodkiego, pełnią wiele innych funkcji technologicznych i organoleptycznych, takich jak nadanie koloru czy zapachu. . Od kilku lat można zaobserwować zwiększoną świadomość konsumentów odnośnie zdrowego odżywiania. Dietetycy i żywieniowcy zalecają ograniczenie podaży energii pochodzącej z sacharozy. Powoduje ona bowiem nagły wyrzut insuliny z trzustki, co w konsekwencji może powodować wiele schorzeń takich jak insulinooporność czy cukrzyca.

Słodkie zdrowie

Coraz większa świadomość żywieniowa konsumentów oraz alarmujące doniesienia środowisk naukowych o nadmiernym spożyciu cukrów i wynikających z tego negatywnych konsekwencjach zdrowotnych spowodowało duże zainteresowanie konsumentów substytutami białego cukru. Na rynku dostępne są zarówno syntetyczne, jak i naturalne produkty stanowiące alternatywę dla sacharozy. Syntetyczne środki słodzące budzą wiele kontrowersji, a współczesny konsument stara się wybierać produkty naturalne. Rynek oferuje szeroki wachlarz substancji i syropów słodzących stanowiących alternatywę dla cieszącego się złą sławą białego cukru. Konsumentów zachęcają pozytywnymi opiniami w mediach społecznościowych, a zwłaszcza w Internecie coraz częściej sięgają po naturalne produkty słodzące.

Producenci żywności w odpowiedzi na zapotrzebowanie konsumentów zaczęli wykorzystywać inne naturalne substancje słodzące do produkcji swoich wyrobów. Niektórym z nich przypisuje się także właściwości prozdrowotne.

Cukier trzcinowy

Cukier trzcinowy jest pozyskiwany z trzciny cukrowej, przede wszystkim z jej łodyg bogatych w sok zawierający 13-20% sacharozy. Dzięki obecności melasy ma on barwę złotobrązową. Otrzymany lepki i brązowy cukier często poddaje się rafinacji, w wyniku której usuwa się wszelkie niecukrowe składniki i otrzymuje czystą sacharozę – jasny cukier trzcinowy. Produktem ubocznym jego produkcji jest melasa, czyli ciemny syrop oddzielony od kryształów, który wykorzystuje się jako paszę dla zwierząt, a także surowiec do produkcji rumu. Na światowym rynku dostępne są trzy rodzaje cukru trzcinowego: Turbinado – częściowo rafinowany o jasnym i łagodnym smaku, Muscovado – nierafinowany o intensywnym aromacie i brązowej barwie i Demerara o delikatnym smaku, choć nierafinowany, jasnobrązowy o dużych, lekko wilgotnych kryształach. 100 g cukru trzcinowego to aż 390 kcal, a jego indeks glikemiczny jest wysoki (70).

Cukier kokosowy

Cukier kokosowy, znany również pod nazwą cukier palmo-

wy, jest to cukier nierafinowany i ma barwę od złotej do brązowej, zatem wyglądem może przypominać cukier brązowy. Do jego produkcji wykorzystywany jest sok kokosowy, który się gotuje i zagęszcza, aż do uzyskania granulatu. Cukier kokosowy jest mniej słodki niż cukier trzcinowy, jednak z zachowaniem posmaku karmelowego. Ma on również posmak orzechowy, zawiera potas, cynk, żelazo i wapń, które są utrzymane poprzez delikatne, niechemiczne przetwarzanie. Zawartość cukru to przede wszystkim sacharoza (78 – 89%), a indeks glikemiczny wynosi 35, co powoduje, że nadaje się dla diabetyków. Charakteryzuje się on wysoką kalorycznością 380 kcal w 100 g.

Ksylitol

Ksylitol jest cukrem alkoholowym pozyskiwanym brzozy. Zawiera około 40% mniej kalorii niż sacharoza (240 kcal w 100 g). Jego zaletą jest również bardzo niski indeks glikemiczny (8), co sprawia, że nie przyczynia się do gwałtownych zmian glikemii. Jego smak jest bardzo podobny do tradycyjnego cukru. Z powodzeniem można poddawać go również obróbce termicznej.

Stewia

Stewia swoją słodycz zawdzięcza obecności glikozydów stewiolowych, które są około 320 razy słodsze od sacharozy. Poddaje się je procesowi suszenia, a następnie ekstrakcji. Można ją poddawać obróbce termicznej, bez obaw, że w jej wyniku utraci swój słodki smak. Stewia w porównaniu z ksylitolem jest o wiele słodsza oraz charakteryzuje się zerową kalorycznością i zerowym indeksem glikemicznym.

Syrop z agawy

Syrop pozyskiwany jest z roślin z rodzaju Agave, które rosną na terenach od Kolumbii, Wenezueli aż do południa Stanów Zjednoczonych, a najczęściej występują w Meksyku. Syrop z agawy składa się aż w 90% z fruktozy i stanowi popularną alternatywę dla sacharozy. Jest od niej nawet nawet trzy razy słodszy, smakiem przypomina rozrzedzony miód. Agawa jest źródłem inuliny, naturalnego prebiotyku, który stymuluje wzrost korzystnej mikroflory jelit, usprawnia funkcjonowanie przewodu pokarmowego i obniża poziom cholesterolu. Ze względu na to, że dominującym cukrem jest fruktoza, syrop z agawy posiada niski indeks glikemiczny (15), a 100 g dostarcza 310 kcal, czyli o 25% mniej niż biały cukier.

Syrop buraczany

Syrop buraczany, czyli tzw. melasa buraczana, jest odpadem procesu produkcji cukru buraczanego. Po separacji cukru z buraków otrzymuje się syrop, który w dalszych etapach zostaje poddany zagęszczeniu poprzez odparowanie. Melasa ma ciemnobrązowy kolor i jest bardzo gęsta, a jej skład zależy od jakości i składu chemicznego buraka, procesu technologicznego oraz warunków magazynowania. Sucha masa stanowi w syropie ok. 80%, z czego 50% stanowią cukry. Melasa buraczana jest dobrym, naturalnym źródłem antyoksydantów i składników przeciwnowotworowych, wykorzystywanych w produkcji żywności funkcjonalnej. Ma jednak stosunkowo wysoki indeks glikemiczny – 55, a 100 g dostarcza 290 kcal. Mimo to zawiera większe ilości składników mineralnych w stosunku do cukru rafinowanego.

Syrop ryżowy

Syrop ryżowy jako produkt słodzący jest wytwarzany wieloetapowo. Najpierw rozdrabnia się brązowy pełnoziarnisty ryż, następnie cząstki ryżu są upłynniane przy zastosowaniu enzymów alfa-amylazy w środowisku wodnym do momentu uzyskania ciekłej, gęstej masy. Zawiesina jest poddana działaniu enzymu glikozydazy i wówczas następuje proces scukrzania, który trwa do trzech tygodni, aż do uzyskania produktu o zawartości glukozy od 5-70% suchej masy. Zawiesinę poddaje się klarowaniu w celu usunięcia włókien ryżowych, a następnie zagęszcza do uzyskania syropu. Syrop ryżowy jest stosowany jako zdrowsza alternatywa dla cukru oraz syropów o wysokiej zawartości fruktozy. Składa się z dekstryn, maltozy, maltotriozy i niewielkich ilości glukozy. 100 g syropu ryżowego to 315 kcal, a jego indeks glikemiczny wynosi 25.

Syrop daktylowy

Syrop daktylowy jest najpopularniejszym produktem przetwórstwa daktyli. Zawiera różne składniki: węglowodany, białka, lipidy, sole i minerały z dominującą zawartością cukru (około 80%). W syropie daktylowym znajdziemy przede wszystkim glukozę i fruktozę, ale również zawiera on sacharozę i to w znaczących ilościach. Produkcja syropu daktylowego polega na ekstrakcji poprzez mieszanie daktyli z wodą w odpowiedniej temperaturze i przez określony czas. Uzyskaną zawiesinę poddaje się filtracji w celu usunięcia cząstek stałych, a następnie podgrzewa do 55-60 stopni w celu zagęszczenia i jednoczesnego utrwalenia. Za brązową barwę daktyli odpowiadają składniki bioaktywne – karotenoidy i polifenole. Syrop jest bogaty nie tylko w związki fenolowe i cukry, ale także w składniki mineralne, takie jak: sód, potas, wapń, magnez i fosfor. Daktyle są również znane z właściwości przeciwkaszlowych i od lat były stosowane w przypadku astmy, kataru czy bólu gardła. Syrop daktylowy jest produktem wysokokalorycznym (350 kcal w 100 g) oraz ma wysoki indeks glikemiczny (70).

Syrop klonowy

Do jego produkcji najczęściej wykorzystywany jest klon cukrowy (*Acer saccharum*). Syrop ten, określany również jako naturalny cukier, jest bogaty w sacharozę, a także zawiera kwasy organiczne, aminokwasy, sole mineralne oraz związki smakowo-zapachowe. Wśród związków fitochemicznych znalezionych w syropie klonowym dominują związki fenolowe. Indeks glikemiczny syropu klonowego wynosi 54, a 100 g syropu to 260 kcal.

Z uwagi bogatą wartość odżywczą, syropy cukrowe są produktami korzystnymi dla konsumentów pod względem żywieniowym. Zaleca się wprowadzenie tych syropów jako substytut białego cukru w celu zminimalizowania negatywnych skutków jego spożycia. Jednakże ze względu na wysoką zawartość cukrów w suchej masie, a tym samym wysoką kaloryczność syropów cukrowych, zaleca się spożywanie ich w ograniczonych ilościach. Dobrą alternatywę dla sacharozy mogą stanowić naturalne słodziki – np. stewia lub ksylitol. Są to produkty pochodzące z roślin i charakteryzujące się bardzo niską wartością energetyczną.

Źródło: www.akademiadobregosmaku.sggw.pl

*Skróty pochodzą od redakcji, całość artykułu - www.akademiadobregosmaku.sggw.pl/w-poszukiwaniu-zdrowej-slodczy/

